

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 41

2020

მთ. რედაქტორი

მურად ჭოლოკაშა (ბიბიზური)

პოეტი, საქართველოს მწერალ-
თა, მეცნიერებათა და საზოგადოებრივ მოღვაწეთა აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
აკადემიკოსი.

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბაოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-848-9 (41 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილორ ტიუტჩენის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნილება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს გწერალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს გწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს გწერალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეშვილების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეში. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბრუნდა დასაბეჭდად ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, აბრეთვე, პრეზიდისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

კოეტის ასტრომეული „კონსიუმი კოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, დემეტრი არ მიუყვანს რომ ვეზა-დარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონას, რომ ახანჯარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა კოეტის ზღაპრული კონსიუმი „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტვინიანი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათოქმეული წავიკითხე, ჩემი ძველი ახრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე კოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზზე, კოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათოქმეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდალული ისტორია, რაც კოემერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითვია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი კოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...

კონსიუმი კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გველუქავი მისწოლია... მათ იცინან იმ იწყება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

კოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცოვად უხევილი ყოველ ძეგას, ყოველ კაბეგას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მამიერ

(გაგრძელება)

მთელმა მსოფლიომ იცის ქეთევან დედოფლის სახელი და მისი მოწამეობრივი სიკვდილი, მრავალ გამოჩენილ ადამიანს უწერია მასზე, მრავალი ქართველი პოეტი და მწერალი შეხებია ქეთევანის თემას. თეიმურაზმა თავისი წიგნი „წამება ქეთევან დედოფლისა“ უშუალო შთაბეჭდილებათა ფონზე დაწერა. იგივე წამება გალექსა მღვდელმონაზონმა კოზმანმა. ქეთევანის ცხოვრება და წამება აღწერა გრიგოლ დოდორქელმა. ქეთევანის წამებას სამი სტროფი უძღვნა სულხან-საბა ორბელიანმა. 1882 წელს ალექსანდრე ყაზბეგმა დაწერა დრამა „წამება ქეთევან დედოფლისა“.

ჩვენი თანამედროვეობის მწერლებმა ვიქტორ გაბისკირიამ და ქეთევან ირემაძემ პატრიოტული მოტივით გაუღენთილი ნაწარმოებები შექმნეს წამებულ გმირ ქალზე. ხოლო გერმანელმა მწერალმა ანდრეას გრიფიუსმა შექმნა ბრწყინვალე ტრაგედია: „ქეთევან

(წამებუღი) ქართვეღი ანუ გაუტყეხეღი სუღის სიმტკიცე“. (რომღის წინასიტყვაობაში გამოჩენიღი მწერაღი და პუბღიცისტი აკაკი გეღოვანი წერს: „ისევე, როგორც ბაროკოს სტიღის ფრესკებში ნათეღი ანგეღოხები ციური სიმადღეებიდან შავ უფსკრულში ეშვებიან და უფსკრულიდან მადღდებიან, გრიფიუსის ტრადიციადშიც მარადიულ ჭიდიღშია სიცოცხლე-სიკვდიღი, შუქი და ჩრდიღი, იმეღი და სასოწარკვეთიღება. გღოვის ვეღი და ეკღის გვირგვინია წამებუღის ტონიც და სამკაულიც. არსებულ სინამდვიღეს პოეტი სასტიკ ომს უცხადებს, მაგრამ ვერ ხედავს გამოსავალს და მის შორეულ იმეღს ეწოდება მარადისობა“.

ღიახ, მსოფღიო რეზონანსი აქვს ქართვეღი მოწამისა და საქართვეღოს გმირული წარსუღის ამბებს...

ქთევეან დეღოფაღმა მტკიცედ განიზრახა ქრისტესთღის შეეწირა თავი და ამით ყოვეღ ადამიანს შესწეღდა უფღის წინაშე, რადგან ადამიანის ცხოვრება ფასდება არა ამქვეყნიური კეთიღდღეობით, არამედ, ღვთის დიდებით. ამქვეყნიური ჭირი და ტკივიღი წარმავაღია, მას მარადიული დიდებისაკენ მოჰყავს ყოვეღი ადამიანი. წამებულ დეღოფაღს მუდამ ახსოვღა უფღის სიტყვები: „თუ გსურს ღმერთს მიუახღოვდე, განსაცღელისათვის მოამზადე საკუთარი სუღი, თუ კეთიღ საქმეს აკეთებღი და ვნებას

გაყენებენ, მოითმინე, რადგანაც ეს არის მაღლი ღვთისა.“

ქეთევან დედოფალი ქვეყნისა და ერის ხსნის-თვის ეწამა, მაგრამ მისი გმირობა არა მარტო ქართველთათვის არის მნიშვნელოვანი, არამედ სხვა ქვეყნის მორწმუნენიც ქედს იხრიან ქართველი დედისა და მოწამის თავგანწირული სულიერი სიმტკიცის, ერისა და რწმენის ერთგულების წინაშე...

პოეტი ვაჟა ეგრისელი ხოტბას ასხამს საქართველოს გმირ დედოფალს, მის სიმტკიცესა და გაუტეხლობას. სიკეთისა და ჰუმანიზმის ჭეშმარიტი მეხოტბე მოხიბლულა ქეთევან დედოფლის მოქალაქეობრივი შემართებით. პოეტი გმობს რელიგიურ ფანატიზმს, რჯულთშეუწყნარებლობასა და ეროვნულ შუღლს. მისთვის ქეთევან დედოფლის სახელი მახლობელია და მისადები. პოეტის ეს თვალთახედვა შთამბეჭდავადაა გაცხადებული შემდეგ ლექსში:

*

„წუხილით გადაბინდული –
საუკუნეთა მთები და
მინდვრები გადმოიარა,
ქართლის ცას მწუხრად რომ შერთვია,
წარსულის ღრუბელი კი არა,
ქეთევან დედოფლის
ფერფლია“.

ეს თემა საქართველოს ტრაგიკული ისტორიის ჭრილშია გააზრებული და მამულისათვის წამებული დედოფლის მარადიულ სიცოცხლესთანაა გაცნობიერებული. ხსენებული ლექსი სრულად ასახავს ჯვარცმული დედოფლის მარადიულ ხატებას, თაყვანისცემასა და მოწიწებას იმ გმირისადმი, რომელმაც თავისი რწმენისა და ერისათვის კოცონზე ინება ასვლა. 'ღმერთო, სამშობლო გადამირჩინე!..

ვრემლები მარგალიტებად ბრწყინავდნენ ქეთევან დედოფლის უსათნოეს სახეზე.

ქართლში, ცასა და მიწას შუა, მუხრანშია ჩაწული ქეთევან დედოფლის ფესვები, ასე თბილ ქრისტიანულ სალბუნად რომ დაედო ქვეყანას იმ დროიდან დღემდე.

...სანთლის სიწმინდედ ეფინებოდა ქეთევანის თეთრი სისპეტაკე შირაზის ზნეგამშრალ უგულობას, გააშიშვლეს, მერე ვინ, ქალი, ქეთევან დედოფალი. ეს უსპეტაკესი ღვთისმოსავი, კრძალული, ცოცხალი სიწმინდე...“

და მაინც უმთავრესი, რასაც ვაუა ვერისელმა ქეთევან დედოფლისადმი მიძღვნილი ლექსის სტრუქტურაში მიაღწია, არის სიახლე თავად პოეტური ხატის გააზრებაში, რამეთუ ქეთევან დედოფლის თავგანწირვაში აშკარად ხედავს მაინც ქართველ ხალხს, ჩვენს ერს. ხოლო ქართლის ცას მწუხარედ შერთული ღრუბელი ისე სარწმუნოდ მკვიდრდება

ჩვენს არსებაში, ვიჯერებთ ეს მართლაც „ქეთევან დედოფლის ფერფლია“ და ეს მისტიკის გამოვლენა კი არაა, არამედ წამებულის დედოფლის ტრაგიკული ცხოვრების არაჩვეულებრივი სასწაული...

„ქეთევან დედოფალმა თავისი დაფლეთილი ძუძუებით მეტი გმირი აღუზარდა თითქმის დაცარიელებულ და გავერანებულ ქართ-კახეთს, ვიდრე ასიათასი ქალი თავისი რძით აღზრდიდა.

...საერთოდ, სიკვდილი უფრო ადვილია ადამიანისათვის, რომელსაც უკვდავება სწამს, თუნდაც ეს მხოლოდ ამ იდეის უკვდავება იყოს, რომელსაც ის თავს სწირავს“.

ვაჟა ეგრისელმა საკუთარი ძალმოსილება იწამა. იწამა იმ რწმენით, რომ თვით გოლიათ მთებსაც ძრავს ხოლმე. ამიტომაცაა, რომ მისი პოეზიის სახით ჭეშმარიტად ჰარმონიულ, ღრმა და ვრცელ სამყაროს ვხედავთ. გარდასულ დროთა საგმირო და საარაკო საქმეები ცოცხლდება პოეტის წარმოდგენაში და ჩვენც ფანტასტიკური სიამოვნების ბადეში გვახვევს. ამ მხრივ საინტერესოა ლექსი, რომელშიც ბექა და ბექენ ოპიზარებია ნახსენები:

*

„დასაბამიდან მიხმობს ზესკნელი,
ზეცა ზღვაა და და
გზას მივიკვლევ

მთვარის საჭეთი,
რეკენ სიშორის ცივი ზარები...
ვარსკვლავები კი –
ბაჯადლოთი არის ნაჭედი –
ბექა და ბეშქენ ოპიზარების“.

ვახტანგ გორგასალი, რომელსაც პოეტმა „ცხრა-მნათში“ აუნთო სანთელი, ახლა იქ დააყენა, სადაც მას ერმა ძეგლი აუგო: „აქ ნადირობით დადაღული დგას გორგასალი და მტკვარი ფეხქვეშ გასწოლია როგორც მწვეარი“. („მეტეხთან“.)

ამ პოეტურმა ქარგამ სკულპტორის ჩანაფიქრს უთუოდ მეტი მიმზიდველობა მისცა.

დიდი პოეტური ენერგიითაა დამუხტული ლექსი „ყინწვისში“, რომელშიც დიდთა მამულიშვილთა – მეფე თამარის, ანტონ გლონისთავიძის და ზაზა ფანასკერტელის უკვდავი სახეები აქვს წარმოდგენილი პოეტს მხატვრული სურათით:

*

„დაგვნათის სახე თამარის,
გვიფარავს ფრთა ანგელოზის,
მიტომაც გამოვამტვრიეთ
რვა საუკუნის –
კედელი,
გვხრავს უამი რკინის მკენეტელი

და ჩვენ სიცოცხლეს დავეძებთ,
წუხს ანტონ გლონისთავისძე
და ზაზა ფანასკერტელი“.

* * *

ვაჟა ეგრისელის შემოქმედების საუფლო უკიდუ-
განოა და უშრეტი. მას არასოდეს არ გამოეღევა
სათქმელი, თემა, აზრი, იდეა, რამეთუ მისი პოეზია,
ორიგინალურია, რაც თავისთავად გამორიცხავს სტე-
როტიკების გამეორებას...

„ვაჟა ეგრისელის ლექსების აღნაგობა, არქიტექ-
ტურა თვისებურია, ორიგინალურია, არა ჰგავს დიდუ-
ბული ქართული კლასიკური ლექსების ფორმას,
სხვანაირია ამ ლექსების რიტმი, რიტმთა თანაწყობა,
მშვენიერია შედარებები, ეპითეტი, მეტაფორები, მაგ-
რამ ამით იმის თქმა არ მინდა, თითქოს ეგრისელის
ლექსები მთლიანად მოწყვეტილი იყოს ჩვენს წარმა-
ტაც პოეტურ კლასიკას. არა ამ ლექსებს როგორც
იტყვიან ხოლმე, ფესვები მშობლიურ მიწაში აქვთ
გადგმული, მხოლოდ სრულიად განსხვავებული, მრავალ-
ფერადი და სურნელოვანი-ეგრისელისებური ყვავი-
ლები აქვთ გამოსხმული“.

მაღალმხატვრული ლექსები მიუძღვნა პოეტმა
სვანეთს, ბეჩოში მან დაინახა, რომ მზე ყივის და მა-
ინც ბინდია, ბილიკზე ბიჭუნა მათრახით მისხეპავს

დიდის ნისლს უნდილს. ქართული ხანჯალი ჰკიდია, ახურავს სვანური ქუდი“. უშბასთან მან ყოფნა-არყოფნის, სიმაღლისა და სიერცის მონაცვლეობის შესაძლებლობას მიაგნო და დაგვანახა, რომ „ლურჯი ფრთის ქნევით მიირხევა აქ განთიადი და სვანეთს უშბა ცად გაფრენია“.

ჭეშმარიტ დიდოსტატის ხილვაა ლექსი, რომელიც შემოდგომას ეძღვნება. პოეტი ხელავს თუ როგორ თიბავენ ბალახს და ღამეებს სვანები და როგორ ელავს მზეზე ნაღესი მთვარის მოხრილი ცელი.

ხელავს მზეს, ესმის „ლილეო“ და ნეტარებით სვამს გვიანი შემოდგომის სურნელოვან არომატს, ეს ხომ საოცარი ჰარმონია და მშვენიერებაა ბუნებისა და ადამიანისა:

„სვანები ბალახს და ღამეებს
ისევ თიბავენ,
შემოდგომა კი აღარ ელევა,
მზეზე ნაღესი ელავს მთვარის
მოხრილი ცელი
და გუგუნებენ მთები „ლილეოს“
ენგურის ყელით“.

თანამედროვე ქართულ პოეზიაში ვაჟა ეგრისელი ჩვენს წინაშე წარმოჩნდება, როგორც მხატვრუ-

ლი სიტყვის დიდოსტატი. აქ არაერთ ცაღკეული მეტაფორისა და შედარების მოსმენა შეიძლება. მაგრამ მაინც საოცარია სვანეთისადმი მიძღვნილი ლექსების სიუხვე და მრავალფეროვნება. პოეტის თვალი ერთი წუთითაც არ შორდება სვანურ სოფელს, სადაც:

„შავი ღრუბლებით ცა ითალხება,
ქვეყნის დაქცევას ქარი უჩქარის
აგორებულან მთები ტალღებად,
სოფლების თავზე დანთქმის მუქარით.
მაგრამ კოშკები ვის შეუშინდნენ,
არც ქარი უკვირთ მათ, არც ბრძოლები
და მისცურავენ ნისლში გულმშვიდად
მარადისობის თანატოლები.

რა შთამბეჭდავად მდიდარი ნიუანსებითაა გახსნილი ამ ლექსის ორიგინალური იდეაა – სვანური კოშკები ნისლში გულმშვიდად რომ მიცურავენ მარადისობის თანატოლებია.

მხატვრული დეტალის მაქსიმალური დატვირთვა პოეტური შინაარსით, სივრცისა თუ დროის მცირე მონაკვეთზე დიდისა და ზოგადის მითვისება ვაჟა ეგრისელის ოსტატობის ერთ-ერთი დამახასიათებელი თვისებაა.

სვანური ლექსების ციკლში პოეტურადაა აღგენილი ჩვენი წარსულის კოლორიტული სურათე-

ბი, აქაა ისტორიის ცხოველი განცდაც და ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვან სულიერ ტრადიციებთან უშუალო შესხიანებაც: „ისტორიის ღუმს მინდორი, ომის ცეცხლი კვლავ მძვინვარებს – იწვის თებე და ნიდონი, ღარსა, ღაგაშ-შუამდინარეთს, თითქოს ნადვინევია. წუსს წარსულის კართან გემი, მეგრულად ბჭობს ნინევია, და სვანურად კართაგენი.“

მშობელი ხალხის ისტორია ვაჟა ეგრისელის შემოქმედების თავანკარა წყაროა, რასაც მკითხველი მუდამ მწყურვალევიტ ეწაფება დასარწყულეზლად.

პოეტი დიდი გულმოდგინებით და რუდუნებით გადმოგვცემს ისტორიულ წყაროებს, ზედმიწევნით კარგად იცნობს სვანეთის წარსულს, მისი ღექსებიდან ხან ჟონავს, ხანაც აშკარა ნაკადად მოედინება და ცხადლივ მოჩანს მწერლის დიდი შემართება, შინაგანი წვა და გზნება, ღირიზმით გამთბარი ღრმა ტრაგიკულობის განცდაც და ჯანსაღი ფიქრი ნათელ მომავალზე: „თეთრად ტივტივებს მთვარის კუნძული, მეტეორების არ ისმის ხმები და ვარსკვლავებით ცა დახუნძლული, უეცრად ძირს რომ არ ჩამოვარდეს უშბას და თეთნულდს უჭირავს მსრებით.“

ვაჟა ეგრისელის ღექსის სტრიქონს თითქოს აღმური ასდის, ეს აღბათ ის შუქი და სითბოა რომელსაც პოეზიაში ვერაფრით ვერ მოიპოვებ, თუ სიტყვამ შთაგონების ცეცხლში არ გაიარა.

„თუ იქნებოდა საშუალება, როგორც მხატვარ-პეიზაჟისტს შემეძლო ვაჟა ეგრისელის ბრწყინვალე პოეტურ პეიზაჟებზე ასობით სურათი შემექმნა“. (ნ. ღიბრაძე, მხატვარი)

პოეტი მთელი არსებით, შინაგანი მზერით გას-ცქერის რაღაც უსაზღვროდ სვანეთის ღამეს:

„ო, ეს მთვარე დარდიანი,

აი,

ახლა

რომ თქვას კაცმა,

ფიქრთა ღრუბლით კი ჰგავს მგოსანს.

ის მახვშივით ზის

და მარცვლავს –

ვარსკვლავების კრიალოსანს.“

ვაჟა ეგრისელის „თეთრი სვანეთი პირმომცინა-რე დალივით“ და დილის სხივჩამდგარი სვანეთის მთაზე მიმავალი წყვილი ბილიკი თითქოს მართლაც ცისკარივით შუქმფინარობენ...

და მაინც სინამდვილის ნათელი განცდა მკაფი-ოდ მჟღავნდება არა მხოლოდ ვაჟა ეგრისელის პოე-ზიის დამახასიათებელ თავისებურ განწყობილებებ-ში, არამედ იმ მხატვრულ ხერხებში რომლებსაც იგი ჩვეულებრივ სვანეთის პეიზაჟების დახატვისას მი-მართავს:

„აჰა, სვანეთი –
ცისკრის გაღება,
შორიდან ისე მოჩანს თეთნულდი,
ვითარც იესოს ცად ამადღება“.

და მართებულად ბრძანებს პროფესორი მერი ბადრიაშვილი: „ვაჟა ეგრისელი მარტოოდენ თავისი ერის გულშემატკივარი არ არის, არამედ მასში გენეტიკურად არის მოცემული მსოფლიო მოქალაქის კოდი, მისი სულიც კაცობრიობის ხანგრძლივი ისტორიის მანძილზე დაბადებული და გამჭრალი ტკივილების შეგრძნებისაკენ ისწრაფვის, მისი მონუმენტური ფერწერული სახეები ნებისმიერ დიდ მხატვარს შეშურდებოდა, რადგან ვაჟა ეგრისელი არ მიეკუთვნება იმ შემოქმედთა რიცხვს, რომლებიც ესწრაფიან გამოგონილ სამყაროს იდუმალებას და აბსურდებით აბნევენ მკითხველს. იგი აქ, ნაწამებ მიწაზე ცხოვრობს. აქ განცდილი სიყვარულით სულდგმულობს, ამიტომაცაა მისი პოეზია ნაღდი, ამადღებული და შესაშურად მართალი.“

და მაინც, ლექსი „მიხეილ ხერგიანი“, პოეტმა შეძლო ჭეშმარიტი რაინდის მიხეილ ხერგიანის შინაგან სამყაროში შეჭრა და მისი სული შარავანდედით შემოსა, პოეტს ღრმად სწამს, რომ მიხეილ ხერგიანის გზა ვარსკვლავების საათებიდან სიცოცხლის

გზაზე – მარადისობისაკენ მიემართება. გმირი რაინდის შარავანდის შუქის თინათინობა გვწვსხავს, გვაოცებს საოცარი ბრწყინვალეობით. პოეტს სჯერა, რომ მისეულ ხერგიანმა, როგორც შეუდრეკელმა და ამაყმა ვაჟკაცმა მხნედ განვლო გზა, ბრწყინვალედ მოიხადა ვალი ქვეყნის წინაშე, იგი წავიდა ჩვენგან, მაგრამ კვლავაც აგრძელებს სიცოცხლეს, რამეთუ „ფეხქვეშ გართხმია ამაყ ხერგიანს, მაგრამ უცხო სივრცით შებინდავს მომლოდინე მთები ანდების. მერე, ო, მერე, ვარსკვლავების საათებიდან მარადიული სიცოცხლის გზა აილანდება.“

ვინ იცის, ეგებ, აქ ლექსის ჩემეული ინტერპრეტაციული ანალიზია, მაგრამ გულით მინდა აღვნიშნო, რომ არის რაღაც ძველი, ნაცნობი, მარადი – გულის საკირეში ჩამწვარი სევდა ამ ლექსში, მაგრამ მაინც იმედი გმირის უკვდავებისა და პოეტმა შეძლო კიდევ წრფელი შთაგონებით გამოეხატა საქართველოს უმშვენიერესი კუთხის სვანეთის გულისფეთქვა, სვანეთისადმი მიძღვნილ ლექსებში პოეტმა ქართველ მკითხველს აგრძნობინა თავისი დიდი სიყვარული და ზღვარდაუღებელი ერთგულება მარად მხნე და შეუპოვარი ქართველი ხალხის მიმართ.

და მაინც, „სამშობლო პოეტის აზრით დეტალიდან იწყება, კაცის გულსა და სულში ღრმად ფესვგადგმულ პეიზაჟიდან.

იდუმალებით შორეული ზარების ხმა თითქოს აფხიზლებს სევდიან სულს და მძინარ ჭრილობებს უღვივებენ პოეტის ფიქრები კი დღეებს აზანზარებენ და სივრცეებში ფრთებს შლიან. აქ კი მიზანშეწონილად მიმაჩნია მთლიანად მოვიტანო ეს ლექსი:

„იდუმალების შორეული
რეკენ ზარები
და მიღვიძებენ
მძინარე ჭრილობებს.
ფიქრები დღეებს
აზანზარებენ
და სივრცეებში ფრთებს შლიან და
კვლავ ყვავილობენ.
მისმობენ მთები:
წყურვილი გკკლავს
და ვიტანჯებით...
ტირიან ზღვები: ჩვენ კი ღელვა
გვახრჩობს რა რჯული...
შველა არ ძალმიძს,
მე ვარსკვლავთა ოქროს ჯაჭვებით –
საქართველოს ცას ვარ მიჯაჭვული.

სიტყვიერი ფერწერა, მხატვრობა მუდამ იქნება
ვაჟა ეგრისელის პოეზიის უდიდესი ღირსება.

ბიოგზი სააკაპის პოეტური აპოლოგია

ვაჟა ეგრისელის „მკითხველს საშუალება ეძლევა თვალი გადაავლოს ჭეშმარიტ პოეტისეულ მსვლელობას ამ უკიდევანო მზისქვეშეთში და დარწმუნდეს იმაში, რომ შემოქმედს გრძნეული ხილვები თავის ათასფეროვან პანოზე ოდენ სილამაზისათვის კი არ შეუქმნია, არამედ უპირველეს ყოვლის ჩვენს შეგნებაში საწაღმართო ფიქრთ აღსაძვრელად და ამქვეყნად წინაპართა კვალზე მოსული ქართველისათვის თავისი მამულიშვილური ვალის შესახსენებლად.“

ვაჟა ეგრისელის პოეზიის მთავარი მამოძრავებელი ძალა მამულის თავისუფლების იდეაა, რომელიც ამადლებს და სრულყოფს პოეტის შემოქმედებას.

ვაჟა ეგრისელისთვის სიკეთისა და სამართლიანობის მაღალი ცის ქვეშ მუდმივად ისმის სიყვარულის ჰანგების ხმა, მამულისადმი უკვდავი საგალობელი და უფლისადმი აღვლენილი ღოცვა-ვედრება.

ცნობილი ჭეშმარიტებაა, რომ საუკუნეების განმავლობაში აღვლევებდა და აოცებდა გამოჩენილ უცხოელ მოგზაურებს, მწერლებს, სწავლულებს ჩვენი მრავალრიცხოვანი ხალხი თავისი შეუპოვრობითა და სიმტკიცით. ისტორიას უყვარს შემთხვევები, უცურობანი, სისასტიკენი, მაგრამ როგორც ბატონი აკაკი

გელოვანი ბრძანებს, აქვს თავისი რკინის ლოგიკაც, მეცნიერული თუ პოეტური. ამ ლოგიკამ იხსნა საქართველოც...

ქართველი ხალხის გმირული წარსულის ერთ-ერთი გამოჩენილი პიროვნებაა გიორგი სააკაძე, რომლის დვაწლი გამორჩეულია. იგი სიმამაცისა და სიდიადის, შეუპოვრობისა და მამულისადმი უანგარო სამსახურის განსახიერება, უკუთილშობილესი და უმამაცესი პიროვნება. იყო მან დიდების ოქროს გვირგვინი დაადგა მშობელ ერს. ორი ვაჟიშვილი შესწირა და თავად ტანჯვის კკლის გვირგვინი ირგუნა. მთელმა მსოფლიომ იცის გიორგი სააკაძის სახელი. გიორგი სააკაძის დამსახურება განუსახდვრელია არა მარტო საქართველოს, არამედ მთელი ქრისტიანული სამყაროს წინაშე. ხშირად მისი ცხოვრება, პოლიტიკური მოღვაწეობა გაყალბებულია საქართველოს ისტორიაში, როგორც ხდებოდა ბაგრატიონთა დინასტიის და თავადიშვილ-ფეოდალთა ინსტიტუტის ზეწოლიდან გამომდინარე, რაც სხვადასხვა ისტორიულ წყაროებიდან ანალოგიურად შეჯჯვრების შედეგად დასტურდება. ისინი ცდილობდნენ თავიანთი დალატი სამშობლოს წინაშე, უნიათობა, უგერგილო მეფობა გადაებრალებინათ გიორგი სააკაძისათვის, რაზედაც არსებობს ხელოვნურად გაყალბებული ურთიერთგამომრიცხავი ისტორიული მა-

საღებო და ამასთან, ამ მასალებზე დაყრდნობით დაწერილი და გაყალბებული არაერთი ლექსი თუ ისტორიული ცნობა.

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწევები წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

ხეოფსსა და ტუტანხამონს

ათასეულ წლის მიღმიდან,
ცაში მლოცველ
პირამიდებს,
მინდა სიტყვა ვუთხრა ამო,
მაგრამ მაინც პირს ვარიდებ –
ხეოფსსა და
ტუტანხამონს.

1978

მადლს გწირავ,
მაცხოვარივით,
რომ ამამაღლე შენს ცამდე –
უფალო!
აქ დასარჩენი,
აღარა მეყო სიცოცხლე,
თუმცა კი ბევრი ვეცადე...

1992

დედამიწაზე რაც კი გზებია,
იმათი ბოლო
არის სამარე
და საბუდარი ფერმკთალ ნამქერთა,
სხვა გზას დაექებთ?
ცისკენ სავალი –
გზები იწყება აი,
აქედან...

1967

სიყვარულის გასახარად,
ამ პარასკევს,
ან იმ კვირას
(სხვებს მოსწონთ თუ აღარ მოსწონთ)
ჩამოვსხდებით –
ხობის პირას
და დავანთებთ კოცნის კოცონს...

1956

გულმა “სიცოცხლე”¹ როცა იხილა,
სიხარულისგან
იწყო კანკალი
და ვნახე იგი,
რომ არ ოკდება,
გაუჯავრდი და მუშტი დაგკარი!
ო,
არაუშავს,
ძალდი კოჭლობით აღარ მოკედება!

1968

¹ სიცოცხლე – პოეტის პირველი წიგნია.

მთვარის კოშკიდან მღერის სინათლე
და ბანს აძღვეს ღამე

მზიანი,

სმეები ჩვენამდე ადრე მოდის,

ხან იგვიანებს,

რადგან ვარსკვლავთა სიმეზიანი

ცა –

ჩანგია მრავალხმიანი...

1987

რვაასი წლის მერე

(საყვედური ქართველ მანდილოსნებს)

ძმათა სისხლი სდის რუსთველზე
“კარავს”
და მოღალატეს ვჭკვრებ
ყუთლუ არსლანს,
ვჭკვრებ შურს და მტრობას –
უბველეს ცოლ-ქმარს,
მაგრამ ვეძებ და არა ჩანს არსად,
ვეღარ ვპოულობ კრავაი ჯაყელს
და ხოშაქ ცოქალს.

1991

როგორც მთავარანგელოზი,
ემზადები ხარებისთვის,
რის ყარიბი,
რა ეული,
ერეკები ხარებს –
რითმის,
სტრიქონების ანეულით.

1995

თეთრი ღუმილი ახურავს თოვლის
და ტყის სიზმრებში
სულ მარტოდ-მარტოდ,
წევს მაფასავით შიშველი დელე,
და ბუჩქებიდან –
ძახილზე მარტის,
ძლივს ანძრევს ყინვის გაფიხხულ ხელებს.

1977

ცა –

უზარმაზარი ქვეყანაა,

ვარსკვლავებით დასახლებული,

საღაც მოვარე –

მონარქია,

მეტეორები სინათლის ფრთებით –

ცივ უსასრულობაში დაჰქრიან...

1964

სიბნელის მიღმა ისევ იელვებს,
აღბათ ჰორები
ცის დარბაზის კარებს
აღებენ,
დადლილ სივრცეებს თვლელმა ერევა,
მთვარე კუთხეში მიმჯდარა და
დედაბერივით
ქსოვს და ქსოვს ღამეს,
ვარსკვლავების ყაისნალებით.

1962

დღეები როგორ გვხიბლავს,
მარად ღიმილის მჩენი –
გაღიღებული ლუპით,
რა არის ყოფნა ჩვენი,
წყალი,
სულ ერთი ყლუპი.

1981

არ იქნება მტკვარი დაშრეს,
რადგან ღამე მასში არ ჩანს,
ჩემს ერუშეთს,
ჭანეთს,
შავშეთს,
ოპიზას და ბებერ ანჩას –
ძველის-ძველი ნამეხარი,
გულს აჩნია, ვითარც აჩნდა,
მაინც...
ხვალის მზეს შეჰხარის...

1992

თოვლში და პაპანებაში
ივლის,
ვითარცა უვლია,
აღარ ყოფილა ეული,
მდინარე –
ზღვების სულია,
მთებიდან გამოქცეული.

1984

კვიპაროსი ჩემს ფანჯარასთან

ბაღში –

სინათლის სტვენით შაშვეები,
ციხკარს ადგომას ისევ ასწრებენ,
ჩემს ფანჯარასთან მდგარ თეთრ
კვიპაროსს,

სურს სიბნელეში
რომ გაიპაროს,

მაგრამ,

ო,

იგი, დაბმულია,
ჩრდილთა ბაწრებით.

1976

მარადეამს ღვთიურ ცეცხლით მოსილი,
მბრწყინავი თველებად,
და მინანქრებად,
საუკუნეთა ნადავლს რომ წონის,
აზრის გოდოლზე დანთებული –
სიტყვის კოცონი
შენი, -
სამშობლოს ფიქრთა მთაზე,
ადარ ჩაქრება.

1994

ჩამავალი მზის ოქროს ვდაში ჩასმულ ზღვის
დიდ წიგნს,
ელვის თითებით მწუსრი გადაშლის
და დაიფრქვევა ცის სურნელება,
ტალღა კი ნაპირს,
თავს უდებს ცივ და სველ კალთაში,
კოცნის და კოცნის...
და ვერ ელევა...

1978

დამწუხრებული გადასცქერის
სივრცეს პოეტი,
მარტოკა დარჩა,
აქ წყდება ყველა გზა და ბილიკი,
საით წავიდეს?!
სავალი არ ჩანს.

1995

“დიღუბეში იქორწინა, სადაც რომ
საყდარი არი”.

როცა ჩაეუვლი დიღუბის საყდარს,
წარსულით სავსეს მომაწვდის ბადაგს,
ის მეთორმეტე,
ის ოქროს ხანა,
და ვხედავ: დღეებს თამარ მეფის
გვირგვინი
აღვათ,
ღამეები კი –
ვარსკვლავების კუბოში წვანან.

1989

სიტყვას ვწნავ...

რადგანაც

კავობს და ლაკარტობს –

მეზვრე თუ მეხრეა,

“ხრიკ,

ხვანჯ და მაკარტო” –

მორკინალთა ხერხია.

1961

გადაიყარეს ნისლები
ჩემმა თმოგმა და ხერთვისმა,
როდესაც ღმერთი ვახსენეთ,
შორით ჩანს ციხე ქაჯეთის
და...
იქ გვეყავს გამოსახსნელი:
ტაო,
ხანძთა
და კლარჯეთი...

1979

აღარც ლოცვა...

არც კურთხევა,

და არც შოთას ფარ-შიმშერი

ვერ გვიცავს...

დრო გვაკრეტინებს,

ეს!

ნეტავი, რა გვიშველის,

დღე და ღამის კუბოებში ჩაკეტილებს.

1993

ქარიშხლით ოდნავ შეშფოთებული
ზღვა –

ვარსკვლავებით მოყვავილე,
მე მიჩანს ბაღად,

სად ალიონი მზის სანთელს მიკმევს,
და მე დღეების –

თეთრ კიბეებს მივყვები
მადლა,

წინაპრის სულით განათებულ მშობლიურ
ცისკენ..

1966

სიზმრის ქვეყნიდან მობობლავს
(საწუთროს უკუღმართობით)
და ღამე,
როგორც ობობა,
სიბნელის აბლაბუდაში
ახვევს და ახვევს მნათობებს.

1987

სიცხით და შფოთით ქანციმლეული
ზღვა,
ქარის სახელს –
წუხს და აბოდებს,
მთვარის სიზმრებში უღვთოდ მცურავი,
ტალღა მშობლიურს სტოვებს საბუდარს,
ეს პროტესტია
და სამდურავი.

1967

შენ ძილს გიკარგავს,

როცა მოგესმის

ხმა, -

შორეული უცნობი გზების

(რაც აწუხებდა რუსთველს და ნიზამს),

რადგანაც გაჩნდი ზეარსის

ნებით,

მიაყურადეთ, პოეტო! – იმ გზას.

1992

დღისა და ღამის კიბეებით
მიიწევ ზევით,
სადაც სიბნელით,
შენი სიცოცხლის ნათელს ხურავენ,
თუმც ცის ქაოსში არავინ არ ჩანს,
და აღარ იცის რამდენი დარჩა,
უკანასკნელ საფეხურამდე.

1995

მთოვართ მომკილ ღამის ყანაში
რომ დგას,
ღრუბლების ჩალის ძნებია,
და ზღვაც ლურჯია, როგორც მელანი,
შორით მოსული ტალღები კი –
დაკარგული ჩემი ძმებია,
ჩემს დანახვაზე მიტომაა
ასე დელავენ...

1979

მზე პირს იბანს

უცებ მოვარდა და ქარბორბალა,
ეზოს კუთხეში
ფოთლებს აქუნებს,
ბაღს ეშინია და ილურსება,
დგას შუა დღე და
მზის ჩაქუნით,
ცას –
მიწას აჭედს წვიმის ღურსმნებით.

1971

ჭიამაია

ციცქნა ბალახის ღერზე
მცოცავ ჭიამაიას
მზე ეცოდება:
ვით ავად ცის კიდეზე –
ძმობილი ჩემი!

1967

ო, ღმერთო!

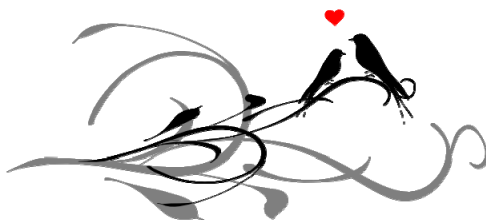
მზის და სიცოცხლის იყენენ მაყრები,
ცა დაჰნათოდეს –
გმირ წინაპართა,
ჩემს ყვეარ ბიჭებს –
ჯიქთა ნაშიერთ!
მიეც სიცოცხლე თავზე საყრელად,
ხოლო სამშობლოს სიყვარული,
სულ მოაშიე!

1984

წამომდგარან და მოხუცი მთები,
სხვა სიხარულით,
და დაუნჯებით,
თავს იმშვენებენ თოვლის პარიკით,
ვარსკვლავები რომ
არ იყვნენ მუნჯები,
ჩამოაქცევდნენ ცას –
ლაპარაკით.

1966

სიონში

დნება სანთელი –

ფრთა იკაროსის,

და იღვენთება ღოცვები –

კვირის...

წვიმს ცრემლი...

და რომ გადაიკაროს

ქართულ მრუმე ცას,

არ უჩანს პირი.

1993

ფესშიშველა ციცქნა ბავშვი,
ღელვასთან რბის და
თამაშობს...

უკან დასდევს ბედისწერა,
გაუფენია და
აშრობს –
ზღვა,
ნაპირზე ქარის პერანგს.

1977

პოეზია

ზოგნი მაცხოვარს მადლსაც სწირავენ,
მე კი,
სადავო მაქვს ღმერთთან
და უნდა ვიდავო,
თუკი თვითონ არ შემეწეოდა,
რატომ და რისთვის დამაჭიდა
ქვას –
საჯილდაოს.

1969

მოვარდა ქარი და ზღვის ლილაში,
ღრუბელი ჩუმად ამოავლო
და მთად გაკიდა,
და შერცხვა მთვარეს,
ხის ტოტიდან მე რომ
მიმზერდა,
მერე იელვა, და გაბზარულ ცის ლურჯ
სარკიდან,
უფლის ხატება გამოცისფერდა.

1961

არაბველების ობელისკი
პრჷანისში

როცა ობელისკს შევეურებ

გმირთა,

ვამბობ:

სამშობლო!

სიცოცხლეს და სიკვდილს ღირდა –

შენთვის!

1995

მოიშორა შავ კაბაზე –
 ღამემ მთვარის არშიები,
 უცებ შეწყდა ვარსკვლავების
 ცვენა
და ბნელ ქვაბში დამწყვდეულმა
 და მშიერმა,
ამოუსვა ცის ტაფაში
 ელვამ ენა.

1965

შიშის მესრებით შემოღობილ
ღვთის სამფლობელოს,
უსასრულობის ცივ მინდორზე
სკნელებად გაშლილს,
იდუმალების ნისლი ებურვის,
თუმც ერთი თვალის მოვლება ცაში,
მირიადი ვარსკვლავია დავანებული.

1966

კვამლი ცეცხლს უხმოდ,
საშველად უხმობს,
რადგანაც ახრჩობს სიშავე
ბუხრის,
ცრემლად იღვრება გულნედლი თხმელა,
სოფლის შარაზე დალოდავს მწუხრი
და ეზო-ყორეს ბინდ-ბუნდით
ქსელავს...

1956

მზე –
სახლობს სადღაც,
სიბნელის მიღმა,
მთვარე –
კი ახლოს,
და ღრუბლებს ცელავს,
რომ გაუბრწყინოს გზა მეტეორებს,
ცის უდაბნოში
ერთს დღე –
ჰყავს მცველად,
ღამე –
მეორეს.

1967

ტრემლი

სიკვდილ –

სიცოცხლის

დაღე პინაზე,

ის –

დედამიწას

აიწონის.

1994

როდესაც დარია,
მწუხრიდან – დილამდე,
ერთი კი არა,
ათობით,
თითქოს სოფლის ცირებია,
თვალეზმობრიალე მნათობნი,
მთვარის მრგვალ სარკეში
იცქირებთან...

1968

დიდ არს უფალი,
იცის გამჩენმა,
ამ ცისქვეშეთში რა და ვინ
არი,
ვის რა ეკუთვნის,
და უხდის ღმერთი ზოგ-ზოგს დინარით,
ზოგს ჯოჯოხეთით...
ზოგს სამოთხით...
ზოგს ეკიუთი...

1994

ჩამოწოლილი ეს სიმყუდროვე,
მსუსხავს,
თითქოსდა ჭინჭრის ფრთებია
და... უშენობით უფრო ბინდდება...
თუმც ჩემს სარკმელში იჭვრიტებიან:
ჩემი სამშობლოს მთები –
დიდრონი,
მშობლიური ცის –
ლურჯი მინდვრები.

1994

ათასეული წლის იქით,
გოლგოთას გზებით
უკვლია, -
უკვდავებას რომ ერთვის
და...

პოეზია სულია,
უფალი ქრისტე ღმერთის.

1959

ცისფერი ყვავილები

დასასრულს მეოცისა და,
დიდ ბჭესთან –
ოცდამეერთის,
პირველ “ბატის ფრთას” იფერებ...
და ვით ბინადარს მომავლის,
ცისკენ გეწევა ცისფერი,
ვით ტატოსა და
ნოვალისს.

1998

მერანი და ზარისი

გამოქცეული ამაოებას,
მირბის “მერანი”,
მიჰქრის “ზარისი”
და მიელტვიან მყუდრო სავანეს,
მიწა არ ყოფნით მათ ასპარეზად,
დროს და სივრცის კი
არ ჩანს სამანი...

1982

იყავ მაღალი და უცოდველი,
ვით თეთნულდი და
კილიმანჯარო,
მერე ჩურჩულით დაუმატა დედამ,
მითხრა მე:
- შვილო, ჩვენ ბოლოს მივადგებით
იმ დიდ სამსჯავროს,
სადაც ჩვენს სულებს განიკითხავენ!!!

1957

ზღვის მოაღერსე სანაპიროზე,
ჩუმი ოხვრით და
ტანის რხევით,
როს ჩაიარა ნიავმა ნელმა,
მაშინ ცის ფერმკრთალ სახეზე გაკრთა,
უფლის ღიმილი –
ელვა.

1966

სანაპიროზე ნავების გუნდი,
მლოცველებით –
მუხლებზე ღგანან,
ნელა იღება მიმწუხრის კარი,
გემები ანძით –
გუმბათოვან სამრეკლოს ჰგვანან,
სადაც ქარები,
თოლიების რეკავენ ზარებს...

1959

მზე –

ცას შუბლზე,

ამჩნევია ნატყვიარად,

– ცეცხლით შემობურვილი,

ჭა –

წყლით არა,

პირთამდეა წყურვილით...

1962

იმ სოფლად წასულთ –
უხმობს მამალი
და ყივილით მადლს სწირავს
გამჩენს,
დამის მკერდზე კი ცა – მითვლემილი,
იღიმება და...
ნელ-ნელ აჩენს
წვრილ-წვრილ ვარსკვლავებს, -
ბეჭდის თვლებივით.

1971

სასოწარკვეთას გაჰკივის რკინა, -
მკერდს უხვრეტს ბურღი:
გულგახურებულს -
წვეთი წვიმის,
სიცოცხლედ უღირს.

1976

ლტოლვა

უსაზღვრო ლტოლვას მეტეორების –
ელვის მოვერცხლილ აღვირს
უჭერენ,
ცა უკავიათ მხრებით ტიტანებს,
მე –
დედამიწას ვებლაუჭები,
ვნახოთ,
მთვარეზე თუ ავიტანე.

1960

ხსოვნის ლურჯ ფსკერზე მძინარ
სუბარებს,

გაღვიძებას და ნათელს უბარებს
და...

დაღუპულთა სულით გაღეშილ –
კოლხ – ზღვაოსანთა სიმღერები
და იალქნები,
დროის ბობოქარ ოკეანეში –
ათასწლეულთა ფრთებს მიაქნევენ...

1965

დღე და ღამეს –

ცა სწონის

მზის და მთვარის სასწოროთ,

და ჩვენს ყოფნა-არყოფნას,

პინები კვლავ იქნევენ...

ზღვა კი ამაყ ქარიშხალს –

თავს ისევლე აწონებს,

ნისლის აზღუდითა და...

ზეერთთა მაღალ ჯიქნებით.

1978

ათასფერი ეს სამყარო,
მოკვდავთათვის არის ხარო,
და საწუთრო შვება ასე:
ვითარ უკვდავების წყაროს –
დღეებს რომ
ელუპით გვასმევს.

1982

აღმოსავლეთის –
ვარდისფერ ჭიშკართან,
ეძახის მზე,
როგორც ბოჩოლას,
და დილის მოისმის ბღავილი,
შორს,
ღამის მოქსოვილ ვარსკვლავთა
ბადეში,
მთვარე მოყოლილა ღლავივით.

1957

დაბადებიდან –

ყველა მოკვდავს თავსასთუმალთან,
შავითმოსილი არყოფნა უხის,
და რამდენ ყოფნას ჩაიკრავს მიწა,
ჰოი,
იმდენი ცოდვისგან უჩნდება კუხი.

1989

დღეებს გაფრენილს უმისამართოდ,
დაეწიოს და მტკერი
ადინოს,
მუსიკის ხმაზე ბახის თუ ვერდის, –
ჩემის სახელი,
ჩუმი ლანდივით,
ხან წინ მისწრებს და ხან მომდევს
გვერდით...

1994

სიცოცხლე რომ ჰყავთ გადამალული,
სახეს –
ვარდებით იფაკლავენ
და იმორცხვებენ,
სასაფლაოზე მდგარი ბორცვები.

1992

ნაპირზე ყრია ქარიშხლის მზითევი...
ოცია ნოემბრის,
სცივა და სხივები
ფეხებს კვლავ ითრევენ,
მზეს გაუხდია კაბა –
ვარდისფერი
და ზღვაში შესულა მუხლამდე.

1976

სიცოცხლე –

ეს არის იარა,

ხან აღრე,

ხან გვიან ხორცდება,

ცხოვრება –

ბედი და ცდაა,

მიწა კი არა,

პოეტის ოცნების

სამშობლო –

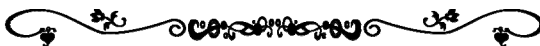
ცაა.

1989

სიყვარულს ჰყავხარ ატატებული
ცისფერ ხელებში,
როგორც ბიგელებს,
სათნო,
კეთილი,
და ცათა სწორი,
და მიკვირს ზოგნი, რომ ვერ იგებენ,
სიძულვილისთვის აღარა ღირს დაკარგვა
დროის.

1965

მწუხრიდან –
დილაბდე
მამა-ღმერთი,
აშკარად და ხან ფარულად,
ოქროს ქვიშა ნარევი ვარსკვლავებს –
ცის დიდ სივრცეში ცრის,
მზისა და მთვარის სიყვარული –
უსასრულობაა ცის.

1971

სხვა არაფერი

ათას ქარიშხალს გამოღწეულნი,
ველარ შეაკროთ ცეცხლის
მეწყერმა
და ტკაცუნებდნენ ზღვაში აფრები...
რადგან წინაპრებს
ხმაღზე ეწერათ:
სამშობლო –
ღმერთი!..
სხვა არაფერი!

1961

მკერდ ბუმბერაზს და მკლავებ დაკუნთულს
(ვისი აკვანი ათასწლეულმა
ველურ ქარების ხელით არწია.)

ვჭვრეტ კავკასიონს –

მთათა ატამანს,

და ჩემთან ერთად გაზაფხულმა აქ ააღწია,

მაგრამ რად გინდა,

მთის სიმდიდრე –

თოვლის ვერცხლი,

წყალს გაატანა...

1988

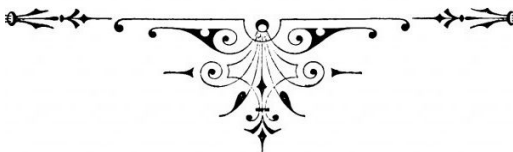
ცა თითქოს ვეება ნაძვია,
მაღალი და ტოტებ გაშლილი,
მთიები ასხია გირჩებივით,
და მთვარის კამკამა ნათელში:
ოჯალეშის მტევანი –
შაშვივით,
მოჩანს თხმელის ტოტზე მირჩენილი.

1957

დიდი წინაპრების ხათრით,
ერთი არა,
ასჯერ ასი,
გისმობს, როგორც თავის ნაწილს:
მოკირწყლული –
ფსკერი კათხის,
მოლივლივე ძირი –
თასის
და ჯურღმული – ჯიხვის ყანწის.

1959

მიწას ვუყვარვართ,
გულში იკრავს ჩვენს
ნაფეხურებს,
სურს მკერდზე აჩნდეს სამარადისოდ,
რომ დასცქეროდეს ზესთა სამყარო,
მაგრამ ბუნება გვღალატობს და
ბალახს გვიგზავნის,
რომ ნაკვალევი ჩვენი დაფაროს...

1966

სუნთქვა გიჭირს და ფეხზე ძლივს დგახარ,
დაღლილი ამდენ ომით
და დაგით,
დიდი თუ მცირე ყველა ერთად
მეფობას ჩემობს,
რაღა ვქნა,
ჩემი მოგიკვდეს თავი,
ვერაფერს გშველი, სამშობლო ჩემო!

მზითვად მთვარის საყურე და...

აჰა,

ჩემო,

მზის ბეჭედი,

დმერთმა ხილვა თუ მადირსა,

იმ უენს მუტრიბს გაგუსწორდე,

ვით ავთანდილ

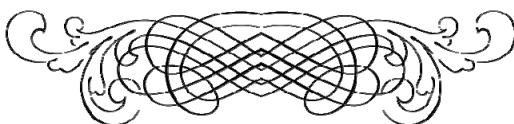
ჩაჩნავირსა.

1962

მარადეამს მოუსვენარი,
პირ-სახე მოოქროვილი
ზღვა –
არის ჩემი ტოტემი,
რომელიც ღელვის ტოტებზე
ზის მუდამ –
გეზელ-ქორივით.

1972

ქვიშეთი – 85

მტკერის პირს ნიავიც აღარ ხმიანობს,
მიწის ცხელ ქვაბში –
გინდა გაძლება,
ცას გაგანია უკიდია და ცოცხლად იწვის,
სუნთქვა შეკრული დგანან ნაძვები
და იხსვლიტება ივლისი თუ
ნემსები წიწვის.

1985

აღარ შორდება,
ზის სასთუმალთან,
ყოფნა,
არყოფნას საკმეველს უკმევს,
შიშს კი თვალები კელავ აქვს სოველი,
ჯერ არ შობილა სისარული
და მოკვდა უკვე.
ეჰ,
რა უღმერთოდ ხდება ყოველი.

1981

დასაველეთისკენ მქროლავი
ღრუბელი –
შავი რაშია,
რომელსაც ზურგზე ვარსკვლავნი
მთვარის უნაგირს ადგამენ
და დუქმორეულს,
ლაშიანს,
ცა უჭერს ელვის სადავეს.

1968

ზღვა ისე დელავს და ნერვიულობს,
გულანშაროდან,
თითქოს ელის –
დიდ მეფე ფრიდონს,
ცას მზის ბაჯადლო გვირგვინი შვენის,
მწვანე ნაპირთან –
ყაყაჩოებით
დაწიწნკლულ მინდორს,
ფაფარაშლილი გასცქერის ცხენი.

1967

მზე რომ ამოჰყავს ღამის უბედან,

უხსოვარი და...

დიდი ხანია...

გულზე აყრია წლები თოვლივით,

კაეკასიონი –

ამირანია,

მაღალ ღმერთებთან ბრძოლით დაღლილი,

ისვენებს ახლა,

მხარეთქობზე წამოწოლილი.

1964

ო, ეს შენა ხარ!
ათასწლეულთა,
უფრო შორიდან ფიქრად მოსული,
ვითარც რონსარი, ვითარცა კაფკა,
და,
შენ ქართულის ბასრ ორღესულით,
სხვა საუკუნის უღრანს მიკაფავ...

1979

სანაპიროზე შავითმოსილი,
ზღვაში დამხრჩვალთა დედებივით
ისხდნენ ლოდები.
ჩანდა მიდამო დამეწერილი და წალეკილი,
და მაინც ერთი
პატარა ტალღა
ძლივს ამობობდდ ანაპირზე მალღა
და
მე გამიწვა ფეხთან ლეკვივით.

1971

სადღაც,
ხევას მიღმა ისმის “მთიბლური”
(აღბათ ოსირისს უმღერს ისიდა...),
და მერე გვიან მთამ,
ვით სპარსული
თავი,
ამოჰყო რძიან ნისლიდან –
გადაპარსული.

1956

ეფოფრება და ედიღულება,
მაგრამ ზღვა
ხმელეთს ველარ

აშინებს

და გატრუნულა მწვანედ აფონი,
ქარი არსენას ზომავს არშინით
და ზვირთთა ფარჩებს
ჩემსკენ მოაფენს...

1976

როს ღრუბელი ელვა-ჭექით,
გადაივლის მთაზე ობლად,
მაშინ ცა მკერდს გადიღეღავს,
სხივთა ჩქერი ატრიალებს
მთვარის ბორბალს
და დიღამდე ღამე,
ბნელში ნათელს ღერღავს...

1965

ყველას უკლებლივ –
სიკვდილის შვილებს,
გვეძლევა ერთხელ უომრად,
უხმელოდ –
სიცოცხლე, როგორც ძვირფასი განძი,
და მოკვდავები “საწუთროდ” გუხმობთ,
ყოფნა-არყოფნის შუა დარჩენილ
პატარა მანძილს.

1968

წევს ოქროს სანაპიროზე
ჩალისფერი თვე –
ენკენის,
და მზეს ჩამავალ ქუხილმა,
გაუპო გულისფიცარი,
ტალღები დაძებს იცვამენ,
შავ ღრუბლებისგან შეკერილს.

1961

გაზაფხულია...

და აღუჩები,

პონტოს ნაპირზე თეთრ აფრიანს ჰგევანან

ხომალდებს –

ლაზებისა და ჰენიოხების,

ხოლო ფაზისთან პატარა ბორცვი –

აკადემიის მოჩანს კათედრად,

სხვა არაფერი...

არც სასრული

და არც საწყისი,

ტაღლა ჩურჩულებს: ეჰ, კოლხეთი,

რამ გაათეთრა?!

ნაპირი ტირის: ალბათ დარღმა ოქროს

საწმისის.

1958

მზის ნაფეხურს შეშრობია
და ვარსკვლავი არ ჩანს
ისნის,
სივრცე ღამით დაფარულა,
მაგრამ მთვარე მკერდს შეიხსნის,
გამოაჩენს ცას –
ფარულად.

1986

ტყეს რომ გადაურბენს
ჭექა-ქუხილი,
თვალს გააპარებს ფოთოლი ვერხვის
ცისკენ,
შიშსა და თრთოლვას ჩვეული,
ხველებ-ხველებით მიმოდის მეხი
და ანთებს ელვას,
და მის შუქზე არჩევს –
რჩეულებს.

1989

მთათა ტყეობას გამოქცეულები,
ვით ქართველის ასულნი,
კლდიდან ცვივიან –
ნიაღვრები,

თითქოს...

ქარიშხალს ზღვა –
მოუყუდებია და...
ელვრება.

1968

ღამის უღრანში ნადირს ვსდიე,
და ბნელს ვეომე,
ელვის ნათელზე –
ენგურწყალში მობანავე
დალი დავლანდე
(წამს თავი მივეც ტყეებს უსიერს),
და ახლა ვშიშობ:

ვით არტემიდემ აქტეონი –
შვლად არ მაქციოს და ძაღლები
არ მომისიოს.

1960

მიწის სითბოს და სიშორეს,
დარდობს ცა –
გადანაწვიმი,
კვლავ გადადიან “ალავერდს”
მთები
და მთვარე მოხრილი
ხელში უჭირავთ ყანწივით.

1982

ველი ელვისიოსის

ერთი ჩამოქროლება –
სულს მზით გამიმსჭვალავდა,
კოჯრის ცივი ნიავის
და მთაწმინდის სიოსი,
ჩემი პარას ჭალის და,
ველის ელვისიოსის.¹

1989

¹ ელვისიოსის ველი – ძველი ბერძნების წარმოდგენით მოთაესებული იყო სამყაროს დასასრულს: “უნეტარესთა კუნძული”.

ცის თვალში კიდია
მზე –
ატმის ტოტივით,
გალობენ შაშვები
ტყეს –
ეკალ-ბარდიანს,
ძველ-ძველი მოტივით.

1967

პარას ჭკლაში ირევა ხალხი,
ხობისწყალი კი თავს
დამბას ახლის,
ღობის ძირს ია ემღურის გამჩენს,
რადგან უღონოს და
ფეხმოდრეცილს,
ქვეყნად ჩემს გარდა,
არავინ ამჩნევს.

1958

ხარისთვალათი საესე მინდორი,
წლებმა რა უცებ
გადაირბინეს,
დღეებიც რბიან და მერკიანა,
შენ თაფზე გადგას ეკლის
გვირგვინი,
გზაც გიძევს შორი და ეკლიანი...

1968

მისი სული მეუღლიაა,
გაზაფხული რომ მიაქვს
რია-რია,
კვნესაა ჭიანურის და ფანდურის,
აპრილის ბალახის –
შრიალია,
ხსოვნის პრერიებში გაფანტული.

1968

მწარე ყოფილა ცხოვრება თურმე,
მწარეც და ბნელიც
და ვერ შველის ქრისტე
და მითრა,
თუმც შენით მაინც ჩავატან გემოს,
აბა რაღა ვქნა,
მეტი რა გითხრა,
– მიყვარხარ, ჩემო!

1984

სიცხის საზომი უჩვენებს ორმოცს,
შავი კარეტით მიყვავარ
სიცხეს,
და შუბლზე სიმწრის მაშრება ოფლი,
თითქოსდა ცხელი გადამდის ლავა,
ოღონდ მოვშორდე ამ წუთისოფელს,
და სულერთია საითაც წავაღ...

1993

ღრუბლებში მქროლავ ქუხილის ულაყს,
ცა,
ველარ უჭერს ელვის გრძელ
აღვირს,
თუმც ვარსკვლავები –
სანთლის ზარებს არისხებენ...
შორიდან მოსული ქარიშხლები,
ზღვების ერთ აღელვებად არ ღირს.

1989

ოდითგან ასეა საწუთრო:

სიცოცხლეს გვაწყურებს...

გვაშიებს...

ჩვენ ვუსაფრდებით ესში და სანგარში –

მარადისობის მოდგმას და

ნაშიერს,

მაგრამ იქაც კი გვისწორებს

ანგარიშს.

1989

მგოსნებს წამით რომ არა შორდება

მთვარე –

ფიქრია –

ცის იღუმალ გულში ნადები,

ხოლო ვარსკეღავთა მხურვალე და უმანკო

სხეულს,

გამთენიისას ღამის კაბა ტანზე ადნება.

1979

1609 წლის 27 ივნისი, ტაშისკარი

1625 წლის 25 მარტი, მარტყოფი

ქართლში მოლას ხმა არ ისმის

და კახეთში –

არ ჩანს ელი,

საქართველოს დგას ცისკარი,

ლომეულ სააკაძეს ელის,

მარტყოფი და ტაშისკარი.

1989

ცას მოწყვეტილი მეტეორივით,
ჩაუქრობელი წვით და
გოდებით,
რის მსგავსი ქვეყნად არვის უხილავს:
დღითი-დღე უფრო
გიახლოვდებათ,
უუშორესი ჩემი ქუხილი.

1998

ცისფერი

თუმცა სიღურჯის,
ნათხოვარი მოსავს
სამოსი,
ფერთა მეჯლისში მეუფებას მაინც
იფერებს,
მიწის სიშორით თვალი ევსება
და სიხუმეში მდგარი ცისფერი,
ობოლ მთვარეს კვლავ ეაღერსება...

1979

ზამთრის კარები მიიხურა
თებერვალმა
და ღნება თოვლი
კასპსა და ხოვლეს...
პირველ სიხარულს ჰპირდებიან იეზი
მპოვნელს.

1978

ურწმუნო თომა

უკვდავების აღარ გჯერა,
ორმოცდაათს თუმც გამოცდი,
მაინც მისმა მოგკლა ეჭვმა,
შენს სიტყვის რაშს –
დრო გამოცდის,
მოთმინების ჯაჭვს რომ ღეჭავს...

1991

მიწის დუმილში იპოვის ბინას
მარცვალი,
როგორც სიცოცხლის
წყაროს,
რაც გვეხარბება ჩვენ მოდგმას კაცთა,
სიკვდილი ღუპავს ჩაღას და
ტაროს,
მაგრამ ვერაფერს ვერ აკლებს მარცვალს.

1974

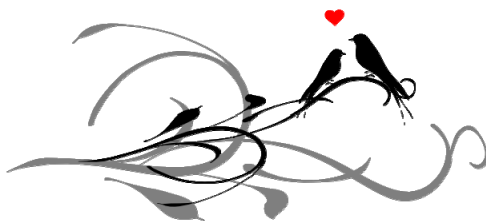
ზაფხულ და ზამთარ,
შინ და გარეთ,
ყველგან და მუდამ,
მე საქართველოს ცა მახურავს
ნამუსის ქუდად!

1997

ერთხელ მაინც რომ ეხილა,
ცისკენ ხელგაწვდილ
ბაბილონს,
უფალი მას მოერიდა,
თუმც გედი ერთხელ მღერის და
ბამბუკიც ერთხელ ყვავილობს.

1988

სწორია,

რომ ამბობ, შენ გილგამეშივით:

“სიკვდილს ნუ ვიხილავ,

რისაც მეშინის!”

რა დღე და რა ხვალე,

შენს კართან იბღავლებს,

მოგირღვევს სახლს ნაშენს –

ქვითაც და ტუფითაც,

“აბა თუ იფხიზლებ ექვს დღეს და შვიდ
ღამეს”,

ვერ გაექცევი ძილს –

სიკვდილის ტყუპისცალს.

1972

იქუნა...

ღმერთმა ვედრება ისმინა:

წყალობად გამოგზავნილი –

მოვიდა წვიმა,

და ზეცას –

ელვა დააჩნდა ბზარივით.

1957

ქარი კი არა,
ჩემი ფიქრია,
დაგტრიალებთ და თავს რომ
გეველებათ,
დიდგორის გმირნო –
ნათესავნო მისხის-მისხიდან,
დღეს,
თქვენი ერთი ხმლის გაელვება,
აწ დამარცხებულს,
სირცხვილიდან,
როგორ მისხნიდა.

1994

ხტუნვა-ხტუნვით მიჰყევიან
ბორდიურებს და
ქვაფენილს

წვიმები...

და, ქალაქელებს აწვალებენ,
შავ ღრუბლებს კი ისევ შვენის –
ელვის
ქერა ნაწნავები.

1975

ბალაკტიონს

მთაწმინდა შენთვის კვლავ არის –
 ჯომოღუნგმა და ხეოფსიც,
და ისევ ისე ერთობი:
 შენ საუკუნით –
 მეოცით
და შენის ერთადერთობით...

1966

ქარ-მეხით დაჭრილ-დახოცილები,
ცის შავ მინდორზე –
ყრია ღრუბლები
და ვარსკვლავები ნაიარევ
შუბლებს უხვევენ,
ზღვა კი ლოცულობს...
ზვირთთა ხელებს
მადლა აღაპყრობს,
მერე ეცემა ნაპირზე და... ტკივა მუხლები.

1961

დარდით და ფიქრით შემობურვილი,
დგახარ მიმწუხრის
მიმქრალ კარებთან
და რომ აყოლებ ნაღვლიან ღიმილს,
ის მზე კი არა
(არც სხვა პლანეტა),
შეხე,
ხის ტოტზე რომ მიცოცავს,
შენ ხარ ის მღილი.

1979

ეჭა,

რამდენი წელი გავიდა,

და მაინც ვეღარ შემეხორცდა

ძველი იარა,

ჩემს ღამაზე დღეებს, რომ ახლდა ელდად,

მზე ჩადის ახლა,

იქნებ შენთან გამოიაროს

და ხსოვნის ნათელს ჩავატან,

ღედა.

1984

ვერა და ვერა,
ვერ შემაჩვიეს,
მონურ ცხოვრებას
და თავის დახრას,
მორჩილების და მოთმენის აღვირს,
ღმერთო, შეგცოდე!
ო, ასეთ ხალხთან,
არა, სიცოცხლე
სიკვდილიც არ ღირს.

1994

ბოლოს,

როცა ცის ლურჯ ფსკერზე,
ღღის ნათელი ზღვა რომ დაშრა
და მზეც გაიპარა ურცხვად,

მაშინ მთვარე,

მნათთა ღაშქარს,

თამარივით თბილისში კვლავ შემოუძღვა...

1977

ჭიაურის ტყე

ყვარლის მთიდან აღარ უჩანს
კახეთს კიდე,
არც სამანი,
ტყე გუგუნებს ჭიაურის,
აღაზნის ველს,
აღაზანი,
უჭირავს ვით ჭიანური.

1961

ღვთაებრივს,

მაგრამ ელვით დასერილს

სახეს –

ცა მაღავს ღრუბლების ჩადრით,
მზე ღამის გზებით აღმოსავლით
მიეხეტება...

ზღვა მთამსვლელივით –

სალ კლდეებზე

ადის და ჩადის,

საკუთარ ქერქში ვეღარ ეტევა...

1978

მთვარის ჩანგოსან ძვირფას პოეტებს
და ვარსკვლავებში მფრინავ
ელიტას –
გადაუმსხვრია ძვლები ლავიწის,
და რკინისმკენეტელ სიკვდილს ხელიდან,
ათასში ერთი თუ გაუსხლტება,

.....

მე, კი... რა ვიცი?!

1995

რომ...

ასეა,

ბუნებას კი არა,

ყველაფერს ვაბრალებთ დროს,

რომ გვიშლის ფიქრს,

გულში ნადებს,

სიცოცხლე,

სიკვდილს რომ შობს,

და დღე,

ღამეს რომ ბადებს.

1976

ბნელა და სანაპიროზე
თავს იწონებენ
აპრილთან,
ნეშომკვალა და ნაფოტი,
ზღვას სძინავს ღამის ნაპირთან
და ქარიშხალი
აბოდებს...

1978

სე,

სიმწვანეს რომ აშრიალებდა,
უეცრად მოსჭრა მწუსრის
ნაჯახმა
და თოლიების ამოქროლამდი,
მზე ჩამავალი,
ღრუბლების რიფს
კვლავ დაეჯახა
და ჩაიძირა, როგორც ხომალდი.

1979

ცხრათავიანი დევების –
შიშის ზარი და დამრბევი
(როგორც ის დიდი ფშაველი),
ქვეყნად რად გაჩნდი ნეტავი,
საუკუნეთა – დამფშენელი
პოეტი –
რკინისმკვნეტავი.

1966

...მიწის დიღვეში ყოფნა მობეზრდათ
ზვირთებს და თავებს
კლდეებს ახლიან
და სურთ გაქცევა იქ, სად მნათთა
სამოსახლოა,
და აჯღებთან მთებს უნაგრიანს
მზე აქ ჩამოდის,
ცა სულ ახლოა,
ზღვა –
ქარიშხლის ყრუ ბუნაგია.

1990

ვით დიდოელი ლეკები ნაბადს,
ჩვენ “ჩვენმა ძმებმა”
ისე გაგვთელეს,
მშობელ მიწიდან ამდენ “აყრებით”,
თუ ასე იქნა,
არ გვექნება მალე ქართველებს,
ქართული მიწა თავზე არა,
გულზე საყრელი.

1994

ფერი ეცვალა უეცრად ტაროსს,
წვიმა მოდის და
ცივი ქარია,
ოქროს თმიანი სიმინდის ტარო,
მშობელს გულ-მკერდზე
ისე ჩაკვრია,
ვით ყმა იესო, დედა მარიამს.

1978

აიეტივით მზის შვილი,
ნაპირებიდან ფაზისის,
კვლავ ოქროს ვერძებს მოდენი,
შენს ბედს ბეჭედი აზის მზის
და...

ქვეშ ხელს აწერს
ღ-ო-ღ-ი-ნ-ი...

1991

რომ ვთქვა გმირთა ამბავი,
კიდევ ცოტა მაცალე...
მზის ემბაზში განმბანე,
ვარსკვლავებში გამრიე!
მერე მოხდეს რაც არი!
დიდო მიქელ გაბრიელ!
დიდო მიქელ გაბრიელ!

1995

ქართველი, გადამთიელის

წინ,

ქედს არასდროს იხრიდა...

და მიტომ მესმა ციხიდან!

ჭიხვინი სიკვდილის ცხენის,

ქვა და ლოდების –

ცხენის ხმა...

1993

დამსხდარან ღრუბლების დევები,
და კავკასიონის მთებს –
ბეჭად
ჭრიან ელვის დანით და... იყოფენ,
საუკუნეები ასხია ქერეჭად,
დრტვინავს ზღვა –
ცალთვალა კიკლოპი.

1967

ამირანმა გამოჰელა

სამყაროს რომ სითბოდ უვლის

მზე –

უქრობი ცეცხლის გული,

კაცთ-იმედად,

ეშმაკთ ელდად,

ხალიბური ფოლადისგან

ამირანმა გამოჰკელა!

1964

სამშობლოს ლაუვარდ ცისკენ მზირალი,
მფარველი მიუსაფართა,
ეს მთები კი არა,
მუზებია,
რომლებიც მოვლენ და ჩემს ობოლ
საფლაუთან
თეთრ სისპეტაკედ –
აიტუზებიან.

1989

დამწუხრდნენ მთები...

და სივრცეებმა,

გათენებამდე,

უკვე მეასედ,

კვლავ აიფარეს ნისლის მანდილი,

მაგრამ ნათელი არის დღესავით,

რომ ცას უბეში,

მთვარე უღევს კონტრაბანდით.

1960

მარადის მოუსვენარი,
ტალღა ხარ –
ყოფნის მდინარის,
ოცნებავ ჩემო,
საწყალო,
კვლავ გელის სახემცინარი,
ცხრა მთა,
ცხრა ველი,
ცხრა წყარო!

1994

ვითარც ერთ დროს თათარმა თუ ოსმალომ,
შენმა “ღვიძლმა” ქართველებმა
დაგჯეგეს
და გაგთელეს სიძულვილის ფლოქვებით,
ჩემო!

შენში,

ცოტნეს სული ბობოქრობს
და ვერასდროს ვეღარ დაგაჩოქებენ.

1992

თოვლის თეთრი ქათობი და
ყინვის დაგრეხილი რქები
ამშვენებს ქედს, ვით ერკემაღს,
და ეს ქარიც,
ღრუბლის ფარას,
მთვარის კომპლით,
მთათა მიღმა გადარეკავს...

1978

სულთა მარადისობას –
დრტვინავს ზესთა სამყარო
და ცისფერი ქარები ჰგვანან
მახვილს ალესილს –
მთვარის შესამოსელით,
ორფეოსის ხმა მესმის,
ზარი არეოპაგელის,
და “პასუხი ექსუთა...” –
წმინდა გრიგოლ ნოსელის.

1959

სანთელი

შიშით ნაკერი მოსავს ლოცვები
ტანზე,
ცამეტი რწმენის ცეცხლში
მბორგავ ასურის
და ღვთის ტაძარი აღარ ეთმობა,
ღნება,
და ღნება ზეციერის ხილვის
სურვილით,
თავს ხრის წინაშე –
მის ღვთაებრივ ერთადერთობის.

1976

სტამბოლში

სუნთქვა მეკერის...

და ჰაერი არ ჰაერობს...

ეჰ, რამდენი დავახანე

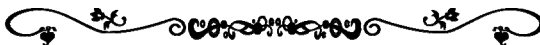
და ვერ ვნახე, ვერც სტამბოლი, ვერც
ქაირო

და ვერ შევხვდი შაჰებსა და ამაყ ხანებს,
თუმც აქ,

მათი სუნთქვა ისმის

და მე ვხედავ ფიქრით, ვიღაც საჭურისი,
ვით დარაჯობს ქართველ ქალთა
ჰარამხანებს.

1981

ფრიალოზე დაკიდული,
ვით არწივი,
ოლე წივის,
არც კაცი ჩანს, არც უფალი,
წუხს ზღვა
მიღეწ-მოღეწილი,
ვით დევების ნასუფრალი.

1958

ფულკანო

მიწაში ვმარხავთ მკედარსაც,
ცოცხალსაც,
ძაღლს და მამაძაღლს...
მტყუანს და მართალს,
ჩვენს უბედობა-ბედნიერებას,
მერმე ბეჩავნი,
ფულკანად ვხმობთ,
ჩვენს საწყალ მიწას,
ამ ყველაფრისგან, როდესაც მას გული
ერევა.

1989

ბოლო ისიც იქცა მიწად,
ვინც ომებით ცას
არყევდა...
ეჰ, მოკვდავთა მოლოდინო!
დამარცხების მტვერ წაყრილი:
ვის მიეღის:
ვატერლოო,
კრწანისი,
და ბოროდინო.

1993

ფერისცვალება

აგვისტოში, –

ფერცველობას,

დედას ხსოვნის ედგა ტაბლა,

ძვირფას, მიცვალებულთ სულებს –

მუხლმოდრეკით,

ციდან დაბლა –

მოუხმობდა ჩუმი ლოცვით,

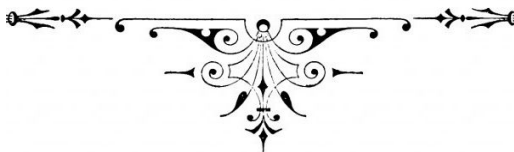
აუღერებდა ცრემლის ტაბლაკს.

1962

დილიდან –
მწუხრამდე,
დარში თუ ავდარში,
ზღვა სულ დაღატკია (ვით “ბადვაუშა”,
დიდ მეფე დავითს),
ადარ ცნობს ხმელეთს...
და მიტომ დიდგულობს –
ქარი ჰყავს დაბმული,
მტრისას თუ აუშვა.

1971

ზამთრის წუხილით ფერწასულები,
თუ სურნელოვან მზით და
აპრილით –
მოვრალი დღეები სადღაც მიდიან...
და... ჩვენი ყოფნა –
არის მშფოთი ზღვის ზედაპირი,
არყოფნა –
ფსკერი,
სად მარადის სიმშვიდეა.

1966

როგორც მიქელანჯელო

არარაობის კართან ვცემ ბოლთას
და სიცოცხლეა ჩემთვის
სასჯელი –

ჩუმი და მორცხვი.

მეც

ისე, როგორც მიქელანჯელო,

“სიკვდილით ვცოცხლობ!”

1994

აი,

ასე ხმაშეწევით,

არც მეტი და არც ნაკლები,

დილიდანვე ცრიდა,

წვიმის ციცქნა ეშმაკები

ხტუნვა-ხტუნვით

ჩამორბოდნენ

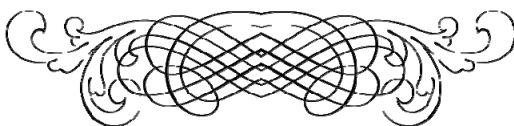
ციდან.

1978

შორიდან ნგრევად მოვარდნილი
ქარი თავხედი და
აშარი,
შიშის და ცეცხლის მოესველია,
თბილისის ღამეს,
მაჰმად-ხანის
ლაშქარივით,
ციცინათელები შესევია.

1977

ვეფხვი

“სრმალი გაეტყორცნე, გაღვიჭერ
ვეფხვი შევიპყარ ხელითა”.

შოთა

ცხრაას ოცდაორში ვეფხვი რომ
მოკლეს ჩვენს თბილის
ქალაქთან,
იქნებ ტარიელს გაექცა,
მოვლო ქვეყნები ინდოთა,
რვაასი წელი ეხეტა
და ალბათ მერე რუსთველის
მზის ქვეყნის ნახვა ინდომა?!

1981

ფერად-ფერადი ყვავილებით
და გვირგვინებით,
მარადუამს მორთულს
და თავმომწონეს –
სიკვიდის,
მოკვდავნი,
ხელიდან ვეღარ უსხლტებიან,
სასაფლაოზე ანთია მიხაკთა კოცონი,
რომელსაც ალბათ,
მიცვალებულთა სულები
შემოუსხდებიან.

1994

არ ვიცი რატომ!

არ მიფიქრია სიკვდილზე

ადრე

(არაა მასზე ფიქრი იოლი),

ასფალტზე უცებ დაენარცხა ფოთოლი

ჭადრის,

და,

მე, რატომღაც მომაგონდა

გალაკტიონი.

1976

ღმერთებმა ზეცა მესით დარაგვეს,
როდესაც ელვით გაეკიდა
ღრუბელი ღრუბელს,
და მერე გვიან,
ცის უდაბნოში, როგორც არაბი,
მოვიდა ღამე,
და ქვიშისფერი ვარსკვლავებით –
აივსო უბე.

1977

იწვის და ბობოქრობს შავი ზღვა,
ცეცხლში იძირება ქერჩი
და...

უცებ სამყარო გარინდა:
შევეურებ სტალინს,
რუზველტს და ჩერჩილს,
ნელა
რომ გადმოდიან ეკრანიდან.

1975

სტამბოლისკენ მიმავალი,
სვლას უმატებს ჩვენი გემი,
თითქოს ქართან დაასმინეს...
დამით,
მთვარე სხივთა ხემით,
უკრავს დაღლილ ზვირთთა სიმებს.

1968

პოეზიის არწივი

მე,

პოეზიის არწივი,

კვლავ ფრთაგაშლილი

წინ მიზის,

და ნურვინ მნახოს შემკრთალი,

თუმცა ფშაველას –

დიდი მზის,

სხივი ვარ, ისიც ფერმკრთალი.

1995

ნინველა აღუჩამ პირველად გაბედა
შეფარვით... და მაინც აკვირდება:
მარტის სიფრიფანა კაბიდან –
პატარა აღუბაღს
რომ მოუჩანს
პატარა ძუძუები – კვირტები.

1959

ფიფქები ციდან მოდის ღიმილად,
მოდის სიმშვიდედ
და არ იღევა
და გულშავ მიწას თეთრად ებურვის,
თოვლი –
ტყემლების შორეული სიყმაწვილვა,
ღამაზი,
მაგრამ დაბერებული.

1987

(იუმორესკა)

მივალ...

დღეებს მივქელავ...

ვივლი ასე უდრეკად,

გზაზე თუ არ მიყელა,

იმ ოხერმა,

მუდრეგმა,

თხის რქიანმა მიქელამ.

1995

ათას ქარიშხლით გადაჯეგილი
ზეცა –
სამოთხის ედემ-ბალია
და მთვარე მოჩანს, როგორც ნუგეში,
ზღვა,
ცოცხალ-მკვდარი ასვენია
მკვდარ სიჩუმეში,
და ვარსკვლავები გულზე სხივთა
ცრემლებს
აღვრიან...

1987

თმოგვის ციხე

ნისლის თეთრი ფარჩეული
აფენია მთას –
ასფენად,
მაგრამ ისე მოჩანს თმოგვი,
თითქოს კლდეზე ასაფრენად –
ფრთა გაშლილი იჯდეს ორბი.

1991

მტრის გასახარად ქართული ცის ქვეშ,
წელია ექვსი, რომ ჩამოდგა შიში
და გვალვა,
გადაუხდელმა შემაწუხა გამჩენის ვალმა,
ფიქრებს ჩაუდგათ მუხლში კანკალი:
ვაჟა!

ყოველი მორჩა,
გათავდა!

მაგრამ იხარა სიტყვამ მაინც და
დათავთავდა,
თუ დიდი არა,
მაინც გელის მცირე სამკალი.

1995

ელვის აბრეშუმის არტახებით,
ფუმფულა ღრუბლებში
ჩაკრული

მთვარე –

ათასწლეულის ნარწევია,

ცის ბედი –

ასოებით გაკრულით,

ვარსკვლავებს –

ხელისგულზე აწერიათ.

1966

კვლავ აშრიალებს თქვენს სახელს პონტო,
ათასწლეულთა წვიმა და ქარში,
ეჭვი, ფარტაზ!

გუმბაზ და წათე! –
ჟამი ვერ აქრობს ჩაუმქრალ ნათელს,
კოლხეთის ცისქვეშ რომელიც დაგრჩათ!

1977

ცის ერდოზე გადმომდგარა,
და ცისარტყელას –
ჩრდილოეთიდან ვიდრე დასავლით,
ვარდისფერებში გაუშლია მკლავი,
სამ მკლავი,
შავი ღრუბლების ბაღდახინზე ზღვა
ასვენია,
ალბატროსები დაკვივიან და
თავს აკლავენ.

1984

ლეგენდებში მშობა დალიმ

ლეგენდებში მშობა დალიმ,

ზღაპრად მზრდიდა სულუკმახი

და სამშობლო მქონდა მუდამ

ციხე-კოშკად ცამცუმისი,

და რაც ღმერთმა მიკარნახა

ოქროა თუ უზულთუნი,

არა რაა,

ჩემო,

სხვისი,

სულ ჩემია, სულ ქართული...

1995

ცის ჭიუხებში არ ჩანს მთიები,
ქურციკებივით და არჩვებივით,
ღუმს გაუვალი ღამის უღრანი
და დილას ბღავის შიგ ჩარჩენილი –
აღმოსავლეთით მიმავალი მზე –
მობუღრავე.

1979

ვაჟას ვალი

ვაჟაობა ვერ გაეწიე
 (მაგრამ იმედს აღარ ვკარგავ),
და მიმყვება ვაჟას ვალი,
 რადგან ჩემზე,
 ასჯერ კარგად,
ის ხედავდა წუთისოფელს –
 მტკივან თვალით.

1992

დასაბამიდან,

საქართველოს ბედის სასწორის

პინებზე იღო ყოფნა-არყოფნა,

და მის სიცოცხლეს,

სიკვდილისგან ასჯერ აწონილს,

მოყვრებისა და მტრების ჯინაზე,

სწონიდა ჟამი,

ისტორიის დიდი სასწორით.

1993

შეახტება ცისკრის ღობეს,
ყელს მოიდერს და ქართულად,
როცა იტყვის მზე ყიყლიყოს,
მაშინ, ჩემო,
სადაც ვიყო,
ვტოვებ უცხო ცას და მიწას
და მტრებისგან იავარქმნილ
სამშობლოსკენ გული მიწევს...

1994

გრიგალს სურს ქალწული
ზღვა დაიმორჩილოს
და ბალახივით ქვეშ
ამოიწვინოს,
მაგრამ მას ვერ დააუძღურებს;
ზღვა თუმცა მეძავი ქალივით,
ამოყრის ზვირთების ძუძუებს.

1962

ალბათ

გამოუვლიათ ჩემს დღეებს რა გზა,
პირს,
ალბათ მიტომ ვერ უხსნით
დანა,
ალბათ, ამიტომ ეჭვენება დასეტყვილ
ვაზად,
ალბათ, ამიტომ ეჭვენება
ნაწვიმარ ყანად
ესე ქვეყანა.

1986

ზღვა,
მთას სიყვარულისთვის,
ათას ოქროს დაპირდა
(ოქრო ქვიშად ეყარა),
ერთი ტალღა ნაპირთან,
ქარს,
კვლავ ამოეფარა.

1967

სხვა საქართველო საღ არის

ათასწლეულთა ბარე ორიდან,
მე მას ვუმღერი,
იცით ვინც არი,
ვისი სიცოცხლის მე ვარ მსურველი,
ვინც არის ჩემი დასაფიცარი,
ვისიც მწვავს ტრფობა
განუკურნელი.

1992

წელმოსრილი,
ღრუბლის ხურჯინს
მიათრევს და მიუყვება ცის ლურჯ კიდეს.
მთვარე თითქოს მთამსვლეელია,
დგას ზღვის კუბო,
მოქათქათე ქაფის ფარჩით,
შიგ გრიგალი ასვენია.

1959

ზეზსი

უცებ ბრაზით რომ იქუხებს,
ჩამოყრის მნათთა
ნაღვენთებს,
გაფანტავს ღამის ნახევებს
და უდარდელად მჯდარ ღმერთებს,
სიცოცხლეს გაუნახევრებს.

1981

გადასულა ხობისწყალი,
არც ჭალა ჩანს
და არც პარა,
და გაღმიდან ვიღაც ყივის:
– ქურდბაცაცა ღამეები,
თქვენს დღეებსაც მოიპარავს.

1967

პირბუბი

ჩემს წარსულს –

შორეულ სივრცეებს შევტირი,

თუმც ცაზე მთიები –

ბრწყინავენ კოლხურ ანბანივით,

და ქუთაისში –

მეც აიეტივით,

ფაზისის ემბაზში ვარ განბანილი.

1961

მწამდა,

დღე რომ ნაპრალებში,

ფრთებს ორბივით არ ჩახრიდა,

რადგან მთაა დღის სათავე,

მზეც მიუვალ ქანჩახიდან

ფეხს არ იცვლის,

თითქოს ღამის,

გამოჩენას უთვალთვალებს.

1986

“გება გულის ვარამი
ჩაკლა მა ჯიხვის რქაშია”.
ვაჟა-ფშაველა

უცალო ირმის ბლაგილი,
დღე და ღამ აღარ აძინებს
საფიხვნოსა და საჯიხვეს,
მთები,
მზით სავსე ბარძიმებს
სვამენ...
კვლავ ცლიან ჯამ-ჯიხვეს.

1977

ზღვაოსან კოლხთა და დიაოხთა –
აქარიშხლებულ ცის და სულების,
ისევ გრძელდება ქროლვა –
აფრული
და ისევ მესმის მათი ყიჟინა,
მარადისობის უფსკრულებში
გადახაფრული.

1986

ქარი აგებს და ლურჯი ზვირთების,
კვლავ ემატება სართულს –
სართული,
მეხის ძახილზე აქაც შებინდა,
ვით ნისლის ფთილა,
ყანჩა ადგა
ფრთა გაწვართული,
პალიასტომის ტბის ღაქაშებიდან.

1979

არყოფნის შავი მწვევარი
მოგედევს და გვიყევს
 ავყია,
ყოფნაც წამია მქროლავი,
 მკედარს როცა ქვა-ღორღს
 აყრიან,
მაშინ სიკვდილსაც ქოლავენ...

1982

ცხოვრება ყოფილა ქარი და ქაოსი,
დღეთა გამოსწირვა და
მოროდი,
შენ ქრისტესმიერი და მისი ძმობილი,
სიცოცხლემ როგორ გაგაბოროტა,
სიკვდილმა როგორ
გაგაკეთილშობილა.

1989

ცაა მშვიდი...

და მაცვივა –

ვარსკვლავების ვარდი ცვარად,

ვერცხლნარევი,

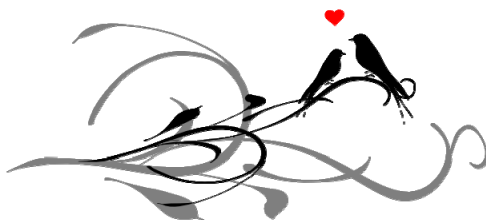
ვით ზეფირი,

ზღვა მწუხრისას გარდიცვალა,

წევს –

გულზე ხელ დაკრეფილი.

1964

ყველა ერთად –
მცირეც,
დიდიც,
მხრებზე მაწევს მადლიც, ცოდვაც,
ამის ნაკორტნი გულიც მეწვის,
ცოტა კიდევ!
კიდევ ცოტაც
და... გადავალ ხიდზე ბეწვის.

1989

ცეცხლი?

ვიცი...

მაგრამ ეს მზე ჩამავალი,

არ აჩაღებს ხანძარს ნაკლებს,

მწუხრიც მოვა,

ცად დაკიდებს –

ვარსკვლავების ზანზალაკებს.

1989

ზღვას აშრობს და მთვარეს აქრობს,
ფშენის ბრინჯაოს მთებს და
კბოდებს
და ძახილი ახლო ისმის,
ღამის რაშით იგი მომდევს
მოსაწევზე ერთ ისრის.

1992

ქუხილით და მესთატეხით
ცა კვლავ ებრძვის საწყალ მიწას,
უნდა დარჩეს ერთი,
ორში,
დაიწვას და დანახშირდეს,
ზღვას,
ქარისგან ნერვებმოშლილს,
აწ ვერავინ დაამშვიდებს.

1969

ისტორიის ნაცარსა ვხხრეკ,
და მსურს დრომ –
გარდასულმა,
ცეცხლის აღში დამდაგოს,
ათაბაგის ასულმა,
სამცხე-საათაბაგომ.

1991

დადის ნისლი...

და თბილისის

ხილვის,

ისევ ჰკლავს წყურვილი

მეტეხსა და ნარიყალას,

თუმც,

მზემ ტანი ქალწულივით,

რახანია აიყარა.

1967

ჩემი სიცოცხლე ჩაიცვამს შავებს,
იქნება ცრემლი...
იქნება გლოვა...
რადგანაც ფრთები დასცვივა სურვილს,
და...
დღეთა ბოლოს,
მე შენთან მოვალ,
რომ ცოდვით სავსე მოგართვა სული.

1990

ქარიშხალზე მიჯაჭვული,
ლომის ფაფარს გადაიყრის
ზღვა,
როს იპურობს აგონია,
მე, ქონდრისკაცს...
მაგრამ მიკვირს,
ვინ აღელვებს ამ გოლიათს.

1961

სვეტიცხოველს აღარ უჩანს,
არც სარკმელი,
არც საკინძე
და მაინც კარგ სიზმრებს ხედავს:
კვლავ,
ჭაბუკი არსაკიძე,
ეფერება მტკვარს და მცხეთას...

1994

ვითარც “სიბილას წიგნები”,
ჩემიც,
ნაწერია მზის მეღნით
და მთვარის კალმით,
ფოთლებზე –
პალმის.

1991

ჩამოიქროლეს მეტეორებმა,
და მივიწყებულ ღმერთების
ხათრით,
ცის სიგრძე-განი ელვით გაზომეს,
ახლა ჰორები აღებენ ფართოდ
ვარსკვლავთა ოქროს
სადარბაზოებს.

1967

გადაბეღილი და დასეტყვილი
და მაინც მარად მსხმოიარე
ცა არის ვაზი,
რომელსაც თვალზე ჰკიდია მთვარედ –
ცრემლი ფარული,
ცის ტოტზე ახლა, აქა-იქ მოჩანს –
ვარსკვლავთა მტევნები
შეთვალული.

1979

მესხთა და ჯავახთა მიწაზე,
ვით ადრე ირევა მუმლი და,
ვჭკვრებ ნაციხარებს და...
ვხევედები,
ჩემი ლექსების –
სევდა ჩამდგარ სათოფურიდან, –
საქართველოს პირქუში წარსული იხედება.

1993

ცისკრის ზარები

ერთმანეთზე აწვენს ელევა, –
ღრუბლების დიდ და
შავ ბელტებს,
აღსაველით კი მიჰქრის ეტლი,
ბორბლებს ასდის ცეცხლის აღი,
ღამის გზაზე გღია მთვარე –
ჰელიოსის ცხენის ნალი.

1959

ქარიშხლის ეიმედება

ცისკრისას აღმოსავლეთით

თავს იწონებს...

მედიდურობს,

მთა, მზის ალი რომ ედება!

და...

ზღვაც ხშირად რომ დიდგულობს,

ქარიშხლის ეიმედება.

1975

დღეთა ღურსმნებით დაჭედით,
ჩვენი ხსოვნის კუბოში –
 წვანან დაღლილი მამა-პაპანი
და მიტოვებულ მათ საფლავებზე –
ლოცვად წამოყვეს თავი იებმა,
 ვით მათი სულის მოხსენიება.

1989

მზე როცა ჩავა,
 ღამეები მზის კვალს მისდევენ,
 და როცა დილა ხელებს აუქნევს,
ცხრა მთას გადავლენ და მოკურცხლავენ...
თეთრით მოსილი დღეები კი, ასე ურცხვები,
ჩვენი სიცოცხლის დიდ წიგნს ფურცლავენ
 მანამდის,
 სანამ ბოლომდე არ დაიფურცლება...

1978

მოსუცი მწყემსის სალამურივით,
საესეა გული ოქრონარევ
მზით და გალობით,
სიხარულის ზღვა მიღვას თვალეებში,
მაგრამ რად გინდა ბედნიერება,
უფალო,
შენთან ყოფნის გარეშე.

1989

✽

ცას მთიებით გადახურულს
და ვარდისფრად ღამენათევს,
შორეული ხმა –
მისტირის, -
ცის სახურავს ერთი მნათი,
დაუსხლტება –
კრამიტივით.

1961

მარჯვნივ დღეა,
მარცხნივ ღამე,
მადლა ცაა,
დაბლა მიწა,
ნაპირი კი დგას მორჩილად,
და ზღვა,
როგორც მამლაყინწა,
საომრად კვლავ აქოხრილა...

1974

სადღაც მათა მიღმა,
ახლოს სიცილიის,
ფხიზლობს ვეზუვი და შიშობს ნეაპოლი,
ღრუბლების ციცქნა ნავი –
მთვარის აფრიანი,
დილის შესახვედრად – ღამეს მიაქროლებს.
მიწა –
ოკეანის თვალებს აბრიალებს.

1982

რადგან გზა აირჩიე გოლგოთის,
ვერავენ გადაგახვევინებს
იმ გზიდან
და მიტომ უძლებ მოშურნეთა ჭექას და
ქუხილს,
მუხის ჯიშისა ხარ და მიტომ გიზიდავს,
დაფნის კი არა,
ქართული ციხის ქონგურივით დაკბილული
ფოთოლი მუხის.

1986

თქმულებების...

ლეგენდების...

და ამბების საზღაპრონის,

სიზმარ-ცხადში გადმოსვლის –

ვთესავ ლექსებს,

ვით დრაკონის

კბილებს, გმირი კადმოსი.

1967

ჩემო,

წამ და უწუმ გიწვევ,

ჩემდა ცეცხლად,

და სახმილად,

რასაც ოქროდ მოსავს ენა:

უხილავის –

მოსახილვად,

უსმენელის –

მოსასმენად.

1989

წარბაუხსნელი და მუშტშეკრული,
მუდამ მშფოთვარი,
მუდამ დიდგული,
ბნელ და ავდრიან ღამეს მაგონებს,
უიმედობის ჯაჭვით მიბმული –
ღვარცოფიანი ზღვის
პელაგონი.¹

1979

¹ პელაგონი – ზღვის სივრცე, ზღვის შუაგული.

აღბათ, სულ მაღე

ქარები ისევ ჩალავენ ჭაღებს,
დღეები წვიმის –
თოკებით კრავენ,
კიდევ ცოტაც და...
აღბათ სულ მაღე,
გააცლის მარტი ბებერ ზამთარს
ქათქათა კრაველს,
ყინვის გაბარჯულ რქებსაც მოუმტვრევს.

1987

ჟამს მიმწუხრისას “ფიქრო
გასართველად”.

შაგი ზღვისპირას როცა

ჩავივლი

(გარდასულ ჟამზე ფიქრებს ჩვეული),

ზვირთებში მესმის –

მუშტშეკრული მამის

ბღავილი,

კივილი დედის –

შვილწართმეულის.

1987

პატარა,

თოვლიან ფერდობზე,
კურდღლის თუ მელიის რბის
ნაფეხურები,
რომელსაც ბილიკი ძლივს გაუკვალა.

იქვე მიწურიდან -
შავად რომ ამოდის,
თითქოს და ჰეფესტოს სამჭედლოს
კვამლია.

1962

ჩიჩილაკებით მოვა აპრილი,
შეითვალემა მზე, ვით ყურძენი
და სევდისაგან განვიტვიროთები,
თუ გულის ხეთქვას ბაღში კვირტების,
ვაზების ტირილს –
თუ გაგუძელი.

1971

შუბლანთელი ქართლის მთები,
როცა დუმილს
ჩამობარდნის,
გულით უნდა ქარს ატირდეს,
ცა –
ძირს რომ არ ჩამოვარდეს,
უკავიათ ოქროს მხრებით
მწვერვალების კარიადიტებს.

1957

მეხთა ტყორცნით და ელვის კვეთებით,
ცა იგერიებს
ქარის იერიშს,
თეთრი ღრუბლების თრთიან აფრები,
და ღრუბლებს მიღმა დასაღიერში
წუხს მარტობას
მიუსაფრობა.

1979

ცის პირიდან ფიფქი ცვივა,
უამური,
როგორც ყოვლის
ფუჭი ლიქნი პირმოთნეთა,

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....	5
ხეოფსა და ტუტანხამონს	25
*** მადლს გწირავ	26
*** დედამიწაზე რაც კი.....	27
*** სიყვარულის გასახარად.....	28
*** გულმა “სიცოცხლე”.....	29
*** მთვარის კოშკიდან	30
რეასი წლის მერე	31
*** როგორც... ..	32
*** თეთრი ღუმილი.. ..	33
*** ცა	34
*** სიბნელის მიღმა ისევ... ..	35
*** დღეები როგორ... ..	36
*** არ იქნება მტკვარი... ..	37
*** თოვლში და პაპანებაში	38
კვიპაროსი ჩემს... ..	39
*** მარადუამს ღვთიურ... ..	40
*** ჩამავალი მზის ოქროს... ..	41
*** დამწუხრებული... ..	42
*** როცა ჩაგუვლი დიდუბის... ..	43

*** სიტყვას ვწნაგ... ..	44
*** გადაიყარეს ნისლეები	45
*** აღარც ლოცვა... ..	46
*** ქარიშხალით ოდნაგ... ..	47
*** სიზმრის ქვეყნიდან... ..	48
*** სიცხით და შფოთით... ..	49
*** შენ ძილს გიკარგავს	50
*** დღისა და ღამის... ..	51
*** მთოვართ მომკიღ... ..	52
მზე პირს იბანს	53
ჭიამაია	54
ო, ღმერთო!	55
*** წამომდგარან და... ..	56
სიონში	57
*** ფეხშიშველა ციცქნა... ..	58
პოეზია	59
*** მოვარდა ქარი და... ..	60
არაგველების ობელისკი... ..	61
*** მოიშორა შავ კაბაზე	62
*** შიშის მესრებით... ..	63
*** კვამლი ცეცხლს უხმობ	64
*** მზე	65
ცრემლი	66

*** როდესაც დარია	67
*** დიდ არს უფალი	68
*** ჩამოწოლილი ეს... ..	69
*** ათასეული წლის... ..	70
ცისფერი ყვავილები	71
მერანი და ფარისი	72
*** იყავ მაღალი და... ..	73
*** ზღვის მოაღერსე... ..	74
*** სანაპიროზე ნავების... ..	75
*** მზე	76
*** იმ სოფლად წასულთ	77
*** სასოწარკვეთას გაჰკივის... ..	78
ღტოლვა	79
*** ხსოვნის ღურჯ... ..	80
*** დღე და ღამეს	81
*** ათასფერი ეს სამყარო	82
*** აღმოსავლეთის	83
*** დაბადებიდან	84
*** დღეებს გაფრენილს... ..	85
*** სიცოცხლე რომ ჰყავთ... ..	86
*** ნაპირზე ყრია... ..	87
*** სიცოცხლე	88
*** სიყვარულს ჰყავხარ... ..	89

*** მწუხრიდან	90
სხვა არაფერი	91
*** მკერდ ბუმბერაზს და... ..	92
*** ცა თითქოს ვეება ნაძვია	93
*** დიდი წინაპრების... ..	94
*** მიწას ვუყვარვარ	95
*** სუნთქვა გიჭირს და... ..	96
*** მზითვად მთვარის... ..	97
*** მარადუამს მოუსვენარი	98
ქვიშხეთი – 85	99
*** აღარ შორდება	100
*** დასავლეთისკენ... ..	101
*** ზღვა ისე დელავს... ..	102
*** მზე რომ ამოჰყავს ღამის... ..	103
*** ო, ეს შენა ხარ!	104
*** სანაპიროზე... ..	105
*** სადღაც	106
*** ეფორება და... ..	107
*** როს ღრუბელი... ..	108
*** ყველას უკლებლივ	109
*** წევს ოქროს სანაპიროზე	110
*** გაზაფხულია... ..	111
*** მზის ნაფხურს... ..	112

*** ტყეს რომ გადაურბენს	113
*** მათა ტყეობას...	114
*** ღამის უღრანში ნადირს...	115
*** მიწის სითბოს და...	116
ველი ელვისიოსის	117
*** ცის თვალში კიდია	118
*** პარას ჭალაში ირევა...	119
*** ხარისთვალათი საგსე...	120
*** მისი სული მეუოლიაა	121
*** მწარე ყოფილა...	122
*** სიცხის საზომი...	123
*** ღრუბლებში მქროლავ...	124
*** ოდითგან ასე საწუთრო	125
*** მგოსნებს წამით რომ...	126
1609 წლის 27 ივნისი...	127
*** ცას მოწყვეტილი...	128
ცისფერი	129
*** ზამთრის კარები მიიხურა	130
ურწმუნო თომა	131
*** მიწის ღუმილში იპოვის...	132
*** ზაფხულ და ზამთარ	133
*** ერთხელ მაინც რომ...	134
*** სწორია	135

*** იქუხა... ..	136
*** ქარი კი არა	137
*** ხტუნვა-ხტუნვით მიჰყვებიან	138
გალაკტიონს	139
*** ქარ-მეხით... ..	140
*** დარდით და ფიქრით... ..	141
*** ეჭა	142
*** ვერა და ვერა	143
*** ბოლოს	144
ჭიაურის ტყე	145
*** ღვთაებრივს	146
*** მთვარის ჩანგოსან... ..	147
რომ... ..	148
*** ბნელა და სანაპიროზე	149
*** ხე	150
*** ცხრათავიანი დევების	151
***... მიწის დიღეგში ყოფნა... ..	152
*** ვით დიდოელი ლეკვები... ..	153
*** ფერი ეცვალა უეცრად... ..	154
*** აიეტვიით მზის შვილი	155
*** რომ ვთქვა გმირთა... ..	156
*** ქართველ, გადამთიელის	157
*** დამსხდარან ღრუბლების... ..	158

ამირანმა გამოჭედა	159
*** სამშობლოს ლაჟვარდ... ..	160
*** დამწუხრდნენ მთები... ..	161
*** მარადის მოუსვენარი	162
*** ვითარც ერთ დროს... ..	163
*** თოვლის თეთრი... ..	164
*** სულთა მარადისობის	165
სანთელი	166
სტამბოლში	167
*** ფრიალოზე დაკიდული	168
ეულკანი	169
*** ბოლო ისიც იქცა... ..	170
ფერისცვალობა	171
*** დილიდან	172
*** ზამთრის წუხილით... ..	173
როგორც მიქელანჯელო	174
*** აი	175
*** შორიდან ნგრევად... ..	176
ვეფხვი	177
*** ფერად-ფერადი... ..	178
*** არ ვიცი რატომ!	179
*** ღმერთებმა ზეცა მეხით... ..	180
*** იწვის და ბობოქრობს... ..	181

*** სტამბოლისკენ... ..	182
პოეზიის არწივი	183
*** ნინველა აღუჩამ... ..	184
*** ფიფქები ციდან მოდის... ..	185
*** მივალ... ..	186
*** ათას ქარიშხლით... ..	187
თმოგვის ციხე	189
*** მტრის გასახარად... ..	190
*** ელვის აბრეშუმის... ..	191
*** კვლავ აშრიალებს თქვენს... ..	192
*** ცის ერდოზე... ..	193
ლეგენდებში მშობა დალიმ	194
*** ცის ჭიუხებში არ ჩანს... ..	195
ვაჟას ვალი	196
*** დასაბამიდან	197
*** შეახტება ცისკრის ღობეს	198
*** გრიგალს სურს ქალწული	198
აღბათ	199
*** ზღვა	200
სხვა საქართველო სად... ..	201
*** წელმოხრილი	202
ზეესი	203
*** გადასულა ხობისწყალი	204

კირბები	205
*** მწამდა	206
*** ეგება გულის ვარაში	207
*** ზღვაოსან კოლხთა...	208
*** ქარი აგებს და ლურჯი...	209
*** არყოფნის შავი მწვევარი	210
*** ცხოვრება ყოფილა ქარი...	211
*** ცაა მშვიდი	212
*** ყველა ერთად	213
*** ცეცხლი?	214
*** ზღვასა აშრობს და...	215
*** ქუხილით და მეხთატეხით	216
*** ისტორიის ნაცარსა...	217
*** დადის ნისლი...	218
*** ჩემი სიცოცხლე ჩაიცვამს...	219
*** ქარიშხალზე მიჯაჭვული	220
*** სვეტიცხოველს აღარ...	221
*** ვითარც “სიბილას...	222
*** ჩამოიქროლეს მეტეორებმა	223
*** გადაბელილი და...	224
*** მესხთა და ჯავახთა...	225
ცისკრის ზარები	226
ქარიშხლის ეიმედება	227

*** დღეთა ლურსმნებით...	228
*** მზე როცა ჩავა	229
*** მოხუცი მწყემსის...	230
*** ცას მთიებით...	231
*** მარჯვნივ დღეა	232
*** სადღაც მათა მიღმა	233
*** რადგან გზა აირჩიე...	234
*** თქმულებების...	235
*** ჩემო	236
*** წარბაუხსნელი	237
აღბათ, სულ მალე	238
*** უამს მიმწუხრისას...	239
*** პატარა	240
*** ჩიხილაკებით მოვა...	241
*** შუბლნათელი ქართლის...	242
*** მეხთა ტყორცნით და...	243
*** ცის პირიდან ფიფქი ცვივა	244

2020 წლის

"100-წლის იუბილე" 100-წლის იუბილე
100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე
100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე
100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე
100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე
100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე
100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე
100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე
100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე
100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე, 100-წლის იუბილე

100-წლის იუბილე
2020 წ.

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 41

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 41

გამომცემლობის
რედაქტორი – შარაბ ხოჭოლავა
მხატვარი – სპარტაკ ცინცაძე
მხატვრული რედაქტორი – ირაკლი უშვერიძე
ტექნიკური რედაქტორი – ნანა ღვინჯიანი
კორექტორი – შატი ოჩიბაძე
კომპიუტერული
უზრუნველყოფა – ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – პაატა ღოღობია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. შოთაბრძოლის ქ. №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com